

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM

Mirošovice - zámek



Česká Lípa

listopad 1998

Mgr. Kamil Podroužek

PhDr. Jan Smetana

OBSAH

DĚJINY OBJEKTU / <i>J.Smetana</i> /	1 - 13
<i>Heraldické prameny /S.Kašík/</i>	13 - 16
ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR / <i>K.Podroužek</i> /	16 - 29
<i>Celková situace</i>	16 - 17
<i>Průčelí</i>	17 - 22
<i>Dispozice</i>	22 - 23
<i>Stavební materiály a konstrukce</i>	23 - 29
STAVEBNÍ VÝVOJ / <i>K.Podroužek</i> /	29 - 35
SMĚRNICE PRO REKONSTRUKCI / <i>K.Podroužek</i> / ..	35 - 47
<i>Hodnocení objektu</i>	35 - 37
<i>Významné architektonické detaily</i>	37 - 42
<i>Architektonické závady</i>	42 - 43
<i>Doporučení k rekonstrukci</i>	43 - 47
POZNÁMKY	48
PŘÍLOHY	48
PRAMENY A LITERATURA	49 - 51
FOTODOKUMENTACE / <i>R.Kursa</i> /	52 - 55

DĚJINY OBJEKTU

Vesnice Mirošovice leží 5 km jižně od centra Bíliny v nadmořské výšce asi 350 m na jižním úpatí vrchu (389 m), kterému se říkávalo "Königel-Berg" (J. G. SOMMER 1833, 121). Přes relativně značnou nadmořskou výšku jsou doklady její existence dosti staré a stejným směrem ukazuje také její místní jméno s koncovkou na -ice. To přes pozdější kolísání mezi tvary Mirošovice a Mirešovice ukazuje na nejstarší vrstvu toponym, tedy na staré sídelní území.

V písemných pramenech se Mirošovice poprvé připomínají v privilegii ze 17. června 1207, kterým papež Inocenc III. potvrdil majetky cisterciáckého kláštera v Oseku ("confirmat in Merossowicz"). Řeholníci zde tehdy vlastnili desátky z vína. Ve stejném tvaru se místní jméno opakuje ve falzu, hlásícím se ke 13. září 1209 (CDB II, č. 64, s. 59-60; č. 362, s. 388-391). Do potvrzení majetku oseckého kláštera v listině krále Jana Lucemburského z roku 1341 však Mirošovice zapsány nebyly. Důvodem pravděpodobně mohla být skutečnost, že klášter zdejší vinice mezitím pronajal (RBM IV, č. 883, s. 351; K. CHARVÁTOVÁ 1979, 324).

Vzhledem k tomu je ve zmínkách písemných pramenů dlouhá mezera, a to až do roku 1352. Tehdy se v registrech papežských desátků objevuje jako součást Třebenického děkanátu ves "Mirossowicz", odkud se v letech

1352, 1369, 1384 a 1385 odváděly pololetně 4 groše, v roce 1399 8 grošů, ale v roce 1405 již dokonce 18 grošů. Takovýto rychlý nárůst uvedeného poplatku není vůbec obvyklý a proto signalizuje nějakou proměnu osídlení (RDP, 76).

Šlechtické sídlo zde muselo vzniknout nejpozději po polovině 14. století, kdy se objevují první zmínky o rodu, který se po obci znal. Jako erb užívali červený štít, v němž byly položeny dvě vztyčené obrněné ruce ocelové barvy, držící bílou kouli, které se opakovaly také v klenotu na přilbě. Přikryvadla byla bílá a červená. Stejný znak měli také rytíři z nedaleké Údrče a Michalcové z Nučnic na Litoměřicku. (A. SEDLÁČEK 1925, 175, 185, 251).

Kolátory zdejšího kostela byli 11. září 1363 Staněk, Oldřich, Walter a Květek, bratři z Mirošovic ("ad present. Stanconis, Ulrici, Walteri et Kwyetkonis fratrum clientum de Miressouicz"). Protože Oldřich z Mirošovic ("ad present. Ulrici clientis de Myrssouicz") dosazoval již 23. září 1363 kněze také do Arnultovic neboli Komonína na Ústecku, zdá se, že někteří z těchto "klientů" měli majetek i jinde než jenom v Mirošovicích (LC I.2, s. 20). O čtyři měsíce později (8. ledna 1364) prezentovali kněze Oldřich, Zdislav a Květek spolu s Anežkou z Mirošovic ("ad present. Ulrici, Sdislai Qwietkonis clientum et Agnescze de Myressouicz") a 10. února 1365 dosazovali zdejšího kněze Anežka a Alžběta s nejmenovaným synem, jakož i Zdislav a Květek z Mirošovic ("ad present. Agnetis et Elisabeth cum filio nec noin Sdislai et Quidconis de Mirossowicz"; LC I.2, s. 13, 36, 59-60).

Před 4. červnem 1378 se zřejmě v důsledku sňatků majetkové poměry proměnily. Patronátní právo v Mirošovicích tehdy totiž vykonávali bratři Maněk a Boreš z Lukova, vesnice ležící asi 7 km VJV odtud, v jeho držení zůstali ale také Čeněk, Walter a Martin, zřejmě syn Květka z Mirošovic ("ad present. Manconis et Borssonis fratrum de Lukow, Czenkonis, Walteri et Martini quondam Qwietkonis de Mirossouicz clientum"). Dne 11. června 1380 ve stejné roli vystupovali Maněk a Boreš z Lukova, jakož i Čeněk z Mirošovic, Walter a Martin odtamtéž ("de consensu Manconis de Lukow et Borssonis ac Czenconis de Mirossowicz, Waltheri et Martini ibidem"; LC III-IV, s. 92, 127). Nějaký Sulek z Mirošovic se v jiných souvislostech připomíná v roce 1392 (SD,8).

K další změně došlo v průběhu 80. či 90 let 14. století, neboť při opětné výměně kněze, k níž došlo 10. května 1399, jej prezentovali Radymoň sezením na Kozlech a Čeněk z Mirošovic ("ad present. famosorum virorum Radymonis residentis in Kozel et Czenkonis de Mirossowicz"). Se druhým z těchto šlechticů byl zřejmě totožný Čeněk z Mirošovic, který v letech 1384 a 1408 daroval mirošovickému kostelu nějaké polnosti, roku 1390 založil v litoměřickém kostele Všech svatých nový oltář sv. Petra a v letech 1400, 1404 a 1407 je uváděn v půhonných knihách (Czenko de Myrossowicz, Czenko de Mirossow, Czenko de Mylossowicz, Czenko de Merussowicz, Czenko de Miresowicz; LE III, 320-321; VIII, 53; další doklady uvádí A. PROFOUS 1951, 92-93).

Poté další zmínky chybí až do 8. března 1426, kdy patronátní právo vykonával nějaký Petr z Mirošovic sám ("ad present. famosi Petri armigeri ibid. de Mirossowicz patroni"), ale o patnáct měsíců později Radyň z Truzenic, sezením na Kozlu ("ad present. famosi Radynui armigeri de Truzenicz residentis in Kozel patroni"; LC VI, s. 6; VIII-X, s. 114, 130). Podle přídomku a na základě souvislostí je zjevné, že sídlil ve vsi Kozly, ležící 3,5 km od Mirošovic. Zdá se ale, že se Mirošovice zase vrátily do držení původního rodu, neboť v roce 1453 se po tomto statku psal Jan z Mirošovic. Jeho synem byl snad Zikmund z Mirošovic, který v letech 1467 - 1468 za vlády Jiřího z Poděbrad sloužil na Vitorazi jeho protivníkům, pánům ze Šternberka. (A. SEDLÁČEK 1923, 218).

V listině z 8. května 1477, kterou Mikuláš Rubín ze Všebořic prodal opatovi a konventu kláštera v Oseku horní část vsi Dlouhý Újezd se mezi svědky vyskytuje Habart z Mirošovic. (F. BERNAU 1903, 76).

Další doklady o původních držitelích vesnice chybí až do roku 1503, kdy se poprvé připomíná Čeněk z Mirošovic. Podruhé a naposledy je uváděn 26. června 1536 mezi svědky na listině Jana Sezimy z Ústí pro měšťany z Úštěku. Tehdy však již nepobýval na původním sídle svého rodu. Svědčí o tom doklad z roku 1539, jímž Mikuláš Světecký z Černčic obviňuje jeho syna Zikmunda Čeňka z Mirošovic "z slov hanlivých v Ouštku". V souvislosti s úštěckými měšťany je uveden jako svědek ve sporu o hranice panství, který v roce 1546 řešil úřad nejvyššího purkrabství v Praze (RT I, 329; AČ XXX, 127).

Z majetku místního rodu se Mirošovice dostaly teprve roku 1599, kdy je Jan Mirošovský prodal spolu s Hrobčicemi Zdeňkovi Kaplíři ze Sulevic, který je připojil k Želenicím, nacházejícím se rovněž na Bílinsku, ale po jeho smrti (+ 1603) se předním sídlem jeho syna Jana Buriana staly právě Mirošovice. Lze proto usuzovat na nějakou další přestavbu zdejšího šlechtického sídla, která musela být uskutečněna před 31. květnem 1616, kdy Jan Burian Kaplíř ze Sulevic prodal všechny tři statky Štěpánovi Jiřímu ze Šternberka. V příslušné listině se uvádí "sídlo neboližto tvrz Mireschowicze s dvorem poplužním, poplužím a ovčínem; tvrz Hrobčice s dvorem...; tvrz Želenice...; též ves Mireschowicze s podacím kostelním". (SOA-ŽT, LR-RA sign. V.O.13/28).

Uvedený Jiří ze Šternberka zde potom také sídlil a v roce 1625 zemřel. Jeho syn Jan Rudolf ze Šternberka vyměnil roku 1637 Mirošovice za Vodolice s Janem Štefanem ze Šternberka. V jeho blízkosti se pohyboval "Johann Erasmus Mireschowský z Mireschowicz", uváděný jako jeden ze tří svědků na listině, vydané v Mirošovicích 1. ledna 1642, kterou majitel panství daroval pustý dvůr ve vsi Liběšicích svému komorníkovi Michaeli Kindermannovi (SOA-ŽT, LR-RA, sign. V.O.13/28).

Když se zmíněný Jan Štefan ze Šternberka dostal později do dluhů, obětoval roku 1645 na jejich vyrovnání všechny tři svoje statky na Bílinsku, Mirošovice, Hrobčice i Želenice. Mirošovice získala Veronika Polyxena hraběnka z Martinic, rozená Holická ze Šternberka. Její manžel - Bernart Ignác hrabě z Martinic pán na Smečně - je po její smrti a

svém novém sňatku přidělil v roce 1668 své druhé manželce Žofii Anežce hraběnce z Dittrichsteinu. Přes ní se po jeho smrti (+ 1685) statek Mirošovice dostal k Bílině.

Z této doby pochází nejstarší popis zámku. Je obsažen v dokumentu nazvaném "Specification der zu Schloss Mierschowitz befindlichen Sachen de Dato 12. Februari Anno 1676". (SOA Žitenice, LR-RA, sign. V.O. 13/28). Jsou tu vyjmenovány jeho jednotlivé místnosti, které tvořila tzv. desková místnost (Tafel Stube), knížecí ložnice (Schlafkammer), vedlejší knížecí pokoj (fürstliche Zimmer), místnost kde byla bílá skříň (Zimmer wo die weisse Kasten ist), ženský pokoj (Frauen Zimmer), malá místnost (kleine Stube), vedle byla písárna (Schreibstube), hostinský pokoj (Gastzimmer), hostinská komora (Gast Kammer), sál (Saal), hořejší pokoj pro hosty (obere Gast Zimmer), hostinská komora (Gast Kammer), pokoj pátera Folgtena (Pater Folgten Zimmer), místnost stájmistra (Zimmer wo der Stallmeister Laggei seind), jeho ložnice (Betthor), vedlejší komůrka (Cammerle darneben), hraběcí pokoj (Graffen Zimmer), další komora (Kammer) a konečně místnost na nářadí, kde měl svoji postel písař (Kammer in Vorrat).

Je možné, že popis vznikl v souvislosti s přestavbou zámku. V dokladu ze 17. února 1680, nazvaném "Taxa kratičká a v mírnosti sepsaná panství Mirešovského ku prodeji" byl totiž označen jako "*zámek neboližto sídlo Miresswice v nowě a důkladně vystavěné, v němž množství pokojův, též sklepův suchých i podzemních jest nemálo*". Odhadní cena byla stanovena na 2000 kop míšeňských. Pro srovná-

ní je možno uvést, že například cena kostelů v sousedních obcích se pohybovala od 100 do 200 kop (SOA-ŽT, LR-RA, sign. V.O.13/28).

Tehdejší držitel Bíliny Václav Ferdinand z Lobkovic (1654 až 1711) se oženil s Marií Žofií rozenou z Dittrichsteinu. Po jeho smrti v roce 1711 se jedinou dědičkou celého majetku stala dcera Eleonora Karolina.

Další přestavbu signalizuje skutečnost, že listinami ze dne 25. a 30. července 1704 biskup litoměřický Jaroslav František ze Šternberka, povolil sloužení mší v zámku, které se měly konat "in oratorio arcis". Nacházela se v přízemí objektu. Naznačuje to pravděpodobnou možnost, že snad právě tehdy byla zámecká kaple dokončena. (SOA-ŽT, LR-RA, sign. R 11/61). Ukončení přestavby datuje erbovní aliance Lobkoviců nad vstupem do sálu.

Ve stejné době, kdy byl zámek zřejmě dokončen, je v Mirošovicích možno zaznamenat další rozsáhlou stavební činnost. Přesně v roce 1708 byla totiž dokončena také barokizace zdejšího filiálního kostela sv. Vavřince. Jeho přestavbu datuje portál heraldickou aliancí Václava Ferdinanda z Lobkovic a Marie Žofie z Ditrichštejna. Stejná aliance zdobí také sokl statuje Sv. Antonína Paduánského, datovaná 171?. Sokl vedlejšího sloupu s plastikou Nejsvětější Trojice, datované do druhého desetiletí 18. století nese heraldickou alianci Filipa Hiacinta z Lobkovic a Eleonory Karoliny z Lobkovic. (E. POCHE a kol. 1978, 395; F. GOBST 1979, 98).

O autoru těchto přestaveb je možno vyslovit pouze domněnky, neboť z inkriminované doby nejsou v lobkovickém archivu zachovány žádné účty. Mohl jím však být buď stavi-

tel Anton Ritz, který byl na počátku 18. století v lobkovických službách, popřípadě architekt František Maxmilián Kaňka (1674 - 1764), který se podle dochovaného dokladu zavázal, že svou radou bude nápomocen při všech stavbách na tzv. dolních panstvích (Roudnice, Nelahozeves, Dolní Beřkovice, Encovany, Střekov), ale také na panstvích, která zdědili roudničtí Lobkovicové po bílinské větvi (t.j. Bílina, Libčeves a Mirošovice).

Když Eleonora Karolina ve věku 35 let (1720) zemřela, stal se dědicem její manžel a tím přešel majetek bílinské větve Popelů z Lobkovic na knížecí větev roudnickou. Samostatný statek však vesnice Mirošovice, Hrobčice, Chouč, Liběšice, Želenice a Braňany tvořily až do roku 1759, kdy byly připojeny k panství Bílina přímo. (BR, 374-375; A. SEDLÁČEK 1923, 208; SAL 1963, 96, 102, 169; R. ANDĚL a kol. 1984, 577).

Zámek velmi utrpěl za tzv. bramborové války v roce 1778. V popisu panství Bílina a Mirošovice z roku 1793 se o něm uvádí: *"Mirošovický zámeček je podlouhlá budova, postavená na dvě poschodí, pokrytá pálenými taškami a opatřená věží. Během poslední války sloužil zámek jako polní lazaret a proto odtud musela být odvezena většina mobiliáře. Při horním konci zámku je zřízenecké obydlí, pozůstávající z jedné místnosti a komory, dále kuchyně, tři klenuté místnosti, dva sklepy, pokoj pro lokaje. V prvním patře se nachází sál s uzavřeným oltářem pro mše svaté, pak osm místností. V horním patře devět pokojů pro stejný počet úředníků a služebných. Pokud jde o zdivo a střechu je všechno v dobrém stavu, ovšem když by měl být*

upraven na bydlení, potřebuje mnohé vnitřní úpravy". (SOA-ŽT, LR-Účetní archiv, č. inv. 211).

Topografie Litoměřického kraje z roku 1833 v Mirešovicích mimo 31 domů poddaných zachycuje "vrchnostenský zámek, vrchnostenský poplužní dvůr ve vlastní režii, vrchnostenský ovčín a vrchnostenskou vinopalnu". (J. G. SOMMER 1833, 121). Později, v letech 1846 a 1847 byl zámek používán jako centrální lobkovická účtárna.

Je zajímavé, že pro Mirošovický zámek téměř chybí ikonografie. Jedinou výjimku, kterou se podařilo zjistit, představuje obraz malíře Carla Crolla z roku 1842. Jedná se o olej na plátně formátu 31 x 43 cm, uložený v současné době v Lobkovické galerii na zámku v Nelahozevsi. Jako zcela zvláštní okolnost je pak možno hodnotit fakt, že se nedostal do reprezentativního alba fotografií lobkovických majetků z roku 1907.

Po první světové válce vznikl v roce 1923 jeho zevrubný popis. Zní následovně: "*Popis venkovských součástí zámku. Fasádní omítka jest hladká, hlavní římsa profillovaná tažená, střední římsa jednoduchá hladká, orámování oken hladké bez profilu. Omítka barvena r. 1912. Opěrné pilíře jsou částečně taškami, částečně cihlami zakryté.*

Strana do dvora jižní od věže napravo: Asi 6 m² omítky roku 1923 nové, ostatní opotřebená, asi 15 m² odfouklá; střední římsa po celé délce prasklá s omítkou odfouklou; hlavní římsa na 2 bm částečně omítka opadaná a na rohu v římse trhlinka. Barvení ma 60% opotřebené.

Omítka věže: V celku na dobré části na 20% opotřebená, asi 13 m² omítky odfouklé, hlavní i střední římsa za-

tékáním dešťové vody z 10% poškozena, na střední římse 7 trhlínek. Hlavní římsa kolem věže taškami dvojitě zakryta, toto na 30% opotřebeno.

Od věže nalevo: Omítka as na 25-30% opotřebená, na 4 bm zatékáním poškozená, na rohu jeví se trhlinu. Střední římsa ukončující podezdívku 2. patra zakryta taškami, asi na 30% opotřebená.

Západní strana: Omítka na 70% mechem porostlá a dutá, as 19 m² odpouklá. Střední římsa taškami zakrytá, deštěm na 4 bm poškozená, zakrytí na 40% opotřebené. Hlavní římsa deštěm z 20% poškozená, zakrytí na 40% opotřebené, na několika místech trhlínky, na rohu u zahrady trhlina 2-13 mm silná. Barvení na 80% opotřebené.

Severní strana do zahrady: Omítka roku 1923 opravená, vcelku na 20% opotřebená, asi 16 m² omítky nové, kol stříšky a vchodu as 6 m² plísní porostlá. Hlavní římsa jeví 8 trhlínek. Ze tří opěrných pilířů jsou dva zakryty cihlami na plocho, jeden taškami.

Východní strana: As 5 m² omítky odpouklé, na opěrném pilíři mechem porostlá, hlavní římsa jeví 2 trhlínky a je deštěm poškozená, oprýskaná.

Krytina střechy zámku: Střecha zakryta dvojitou taškovou krytinou na husté laťování, veškeré laťování na 40% opotřebené, částečně nahnílé. Severní strana: As polovice plochy (horní díl) přeložen nově roku 1915 novými strojními taškami. Západní strana" Plocha střechy u valby a komínu vlnitá a nerovná, tašky z 80% mechem porostlé. Hoření špička překryta 1915 nově strojními taškami. Východní strana: 1/4 tašek novějších také z roku 1915.

Komíny: Zdivo ve stavu dobrém, omítka nad střechou opotřebená, roku 1923 znovuzřízena.

Věž zámecká: Hoření cibulovitá část nad lucernou bedněna prkny 26 mm silnými a pokryta zinkovým plechem. Vršek tvoří plechová bání s olejovým nátěrem a železná hrotnice s plechovým štítem. Římsa pod věžičkou oplechována zinkovým plechem, spodní část věže zakryta dvojitě taškami". (SOA-ŽT, LR-Stavební úřad, č. inv. 76).

Během 1. pozemkové reformy byl velkostatek Mirošovice, který zůstal vlastnictvím Dr. Maxe Lobkowicze, propachtován nájemci Josefu Hellerovi, který na zámku bydlel. (J. VOŽENÍLEK 1930, 362). Lobkovický stavební úřad mu 10. prosince 1930 stanovil "*Podmínky ze stránky stavební. Vchody u zámku se zazdí. Jeden ke dvorku mezi zámkem a prádelnou, jeden ku zahradě v dvorku vedle bytu šafáře. Dva vchody ku schodišti zůstanou otevřeny. Nájemcem dle pachtovní smlouvy upotřebené místnosti. Souterrain: Byt poklasného vpravo od vchodu (kuchyň, světnice, komora). Jeden byt čeledi vlevo v dlouhé chodbě (světnice, komora). Pekárna (sklepní místnosti). II. patro: Část velké síně oddělené dřevěnou stěnou. Dělnické byty (kuchyně, jedna světnice, tři další světnice a komora na uhlí)".*

Totéž se v podstatě opakuje v úředním záznamu sepsané 11. prosince 1930 u Státního pozemkového úřadu v Praze měl "*zámku do dvora zůstat jen hlavní vchod se schodištěm pro deputátníky dvora, pro něž pan Dr. Max Lobkowicz pronajme tyto místnosti: V přízemí vpravo od vchodu ke kuchyni, světnici a komoru, vlevo v dlouhé chodbě světnici komorou a pekárnu. V II. patře část velké síně*

oddělenou dřevěnou stěnou a přilehlou kuchyní. Vlevo od schodiště světnici s kmůrkou na uhlí".

Dne 14. září 1931 napsal lobkovický stavební úřad Generálnímu ředitelství v Bělině dopis, který se týkal "projednání změn nastalých v zámku v Mirošovicích". M.j. se v něm píše: *"Následkem schváleného úplného oddělení dvora, náležitějším kupujícím manželům Hellerovým, ztratí zámek svůj hlavní vchod a příjezd, jakož i dvůr nutný k zajištění povozů. Bude třeba zřídit pro budovy nový vjezd a příchod, a to následovně: Hlavní příjezd a příchod bude položen ze strany silnice vedoucí k Liběšicím, se širokými vraty a dveřmi v nich. Z přičleněného dvora jest příchod vlevo k bytu lesního, druhý přímo ku postrannímu novému vchodu do zámku (pro hajného a byty v II. patře i v souterrainu). Tento vchod do zámku zřídil by se vzhledem k tomu, že není možné by všechny, zde bydlící rodiny, procházely bytem (předsíní) lesníka, a sice několika schody v čele velké chodby v přízemí, s probouranými dveřmi v polokulatém přístavku proti prádelně. Na místě zazděných dveří zřídí se nutné okno k osvětlení zbylé chodby.*

Od roku 1932 části velké síně, oddělené dřevěnou stěnou a přilehlou kuchyní se třemi pokoji užíval lesní hajný lobkovického ředitelství lesů Ing. Karl Taufbloss. Stavební úřad mu 18. května dal svolení k provedení oprav ve čtyřech prázdných prostorách ve druhém poschodí. Stavební úpravy, které provedl stavitel Emil Langer za 25.000 korun, byly dokončeny roku 1933. V souvislosti s nimi byla teprve tehdy do zámku zavedena elektřina. Objekt však na-

dále chátral. V roce 1936 se zřítila část hlavní římsy na straně k Bílině. (SOA-ŽT, Stavební úřad č. inv. 76).

Po druhé světové válce Lobkovicové o zámek v rámci 2. pozemkové reformy přišli. Od roku 1949 až do počátku 90. let jej využíval s přilehlým dvorem státní statek. Část prostor sloužila spotřebnímu družstvu Jednota k provozním účelům. (R. ANDĚL 1984, 320).

Heraldické a sfragistické prameny

Alianční znak Mirošovských z Mirošovic a Kozelků z Hřivic

Za daných okolností je tedy poněkud záhadná znaková aliance s letopočtem 1554 na renesančním portálu v suterénu mirošovského zámku (dveře č. 10). Je vytesána do pískovcového kamene ve vrcholu oblouku portálku. Na vrcholový kámen se znaky navazují z obou stran díly s částí oblouku dveřního otvoru. Nápisová destička je součástí obloukové výseče heraldicky vlevo. Na opačné straně, kde by bylo možno očekávat analogické umístění podobné destičky nic není. Oba štíty mají renesanční tvarosloví. Na pravém (heraldicky) je figura hříče, na vedlejším obrněné paže. Pod datovací destičkou je na oblouku portálku vytesaná kamenická značka. V levém horním rohu lichoběžníkové desky se znakovou aliancí je další malý štítek (cca 6 x 6 cm) se znamením dvou zkřížených střel s hroty nahoru. Nad ním je možno přečíst písmena K F. Nápisová destička vlevo od znaku Mirošovských je opatřena čtyřmi písmeny, a to W G Z M.

Písmena W G Z M na zachované destičce lze číst pouze jako iniciály mužského jména. Ve dvou posledních písmenech je obsažen bezesporu přídomek z Mirošovic. Zbylá dvě písmena není možno přiřadit k dobově běžně používaným ženským jménům. Vše ukazuje na jména mužská např. Wáclav, Woldřich, Wilém, Girzi, popřípadě Gindřich. Mohlo by se zcela dobře jednat o Václava z Mirošovic, uváděného v roce 1523 mezi svědky Děpolta z Lobkovic a na Bílině (AČ XV, 164) popřípadě Jakuba z Mirošovic, připomínaného v roce 1534. Jeho potomek Jan se v roce 1567 oženil a později (1585) zapsal své manželce Kateřině ze Špremerka na Mirošovicích věno. Tento Jan Mirošovský z Mirošovic koupil v roce 1596 sousední ves Hrobčice s tvrzí a připojil ji k Mirošovicům. Tato větev rodu musela tedy stále mít ke vsi nějaké majetkoprávní vazby (A. SEDLÁČEK 1923, 218; R. ANDĚL a kol. 1984, 157).

Z uvedeného vyplývá, že kameník dal vyjimečně na čestnější místo znak ženy, která byla asi z rodu Kozelků z Hřivic. Z toho také plyne, že domněnce o přemístění v rámci objektu nic nebrání. Dále by tak pominula kolize výkladu aliance s historickými doklady o soudobých držitelích tvrze. K jejímu obrácení nepochybně došlo na přímou objednávku jejího majitele. Zdá se, že takovou příležitostí mohla být svatba.

Ke štítku se zkříženými opeřenými střelami lze vyslovit domněnku, že jde o znak kameníka. Jiný důvod k umístění štítku na plastice, která měla reprezentovat kameníka není možno najít. Vztah ke kamenické značce (merce) na oblouku spočíval asi v tom, že ostění portálu je jen

běžnou prací, kterou dělal "normální" kameník, zatímco znakovou aliancí řemeslník s "vyšší" kvalifikací. Podle iniciál se nabízí domněnka, že jím mohl znamenat "*Köhler Fecit*", tedy "Köhler vytvořil". Člověk tohoto jména působil v míšeňské kamenické huti.

Alianční znak Popelů z Lobkovic

Je umístěn v přízemí nade dveřmi č. 2. Jedná se o poněkud kuriozní alianci Lobkovic - Lobkovic, konkrétně zmíněného Filipa Hyacinta knížete z Lobkovic, vévody ze Zaháně, hraběte ze Sternsteínu, držitele Roudnice n. L., pána na Vysokém Chlumci a Střekově. Ten se 17. října 1703 oženil se zmíněnou Eleonorou Karolinou hraběnkou z Lobkovic, z jiné větve rodu což mimochodem vytváří první možný termín pro zahájení výstavby. Znaky se od sebe poněkud liší. Podstatou je fakt, že bílinská větev dosáhla stavu hraběcího, zatímco Lobkovicové na Roudnici užívali od roku 1623 knížecího titulu.

Heraldicky pravý je jednou polcen a dvakrát dělen. Uprostřed leží střední štítek s původním znakem Lobkoviců. V prvním poli hlavního štítu je zubří hlava s houžví v nozdách. Ve druhém od dolního pole vyrůstá anděl. Třívrší se třemi hvězdami nad ním pokrývají třetí pole. Ve čtvrtém stojí dvouocasý korunovaný lev. V pátém leží tři kůly a v šestém korunovaná orlice.

Vedlejší znak střední štítek neměl, zato jeho podoba vyplňuje celý znak, i když nebyl proveden v proporcích, které jsou jinak u lobkovického erbu běžné. Je dělený jednou svisle s příčným pruhem uprostřed. V prvním a čtvrtém poli se nachází starý rodový znak pole s oddělenou

hlavou štítu. Ve druhém a čtvrtém položeny kosmé korunované orlice.

ARCHITEKTONICKÝ ROZBOR

Celková situace

Zámek čp.1 se nalézá v historickém jádru intravilánu vsi Mirošovic. Patrový jednokřídlý objekt s bočním rizalitem zastavuje čelo parcely areálu hospodářského dvora. Severním průčelím, dnes považovaným za hlavní, je orientován do obecní plochy parku, a k následné mimoběžné hlavní komunikaci, procházející od východu k západu vsí. Východní průčelí se obrací k jihozápadnímu koutu návsi, západní průčelí k sousednímu domku, jižní, dnes zadní průčelí, se obrací do hospodářského dvora.

Úrovní hřebene střechy i věžovou nástavbou objekt značně převyšuje vesnickou zástavbu. Při pohledu od jihu svou hmotou lokalitě viditelně dominuje.

Popis objektu naráží na provedené dispoziční změny. Především na přenesení hlavního průčelí z jižní strany na severní stranu v polovině našeho století a na zvýšení úrovně terénu na severní straně zámku k výstavbu parku v době barokní. Toto zvýšení terénu mělo za následek nejen zadržování okenních otvorů v přízemí severního průčelí, ale především změnu patrování objektu. Přízemí se stalo suterénem, první patro příze-

mím, a druhé patro patrem prvním. V ostatních průčelích se však tato změna patrování neodrazila.

Průčelí

Hlavní průčelí se obrací k severu směrem ke středu vsi. Nesymetrické průčelí je otevřeno devíti vertikálními osami. Osy otvorů v patře nerespektují až na výjimky osy otvorů v přízemí. Stejně tak velikosti okenních otvorů jsou rozdílné. V průčelí lze rozeznat kromě novodobých průrazů ve druhé a třetí ose zprava, tři velikosti okenních otvorů. Výrazně obdélnými okenní otvory prochází první až pátá osa zleva. Pátá osa prochází současně v přízemí menším okenním otvorem, typově shodným s okenním otvorem, jímž prochází v přízemí pravá krajní osa. Tato vertikála prochází v patře okenním otvorem třetího typu, který je ještě výrazně nižší, než předešlé. Obdobnými okenními otvory procházejí v patře objektu i třetí a druhá osa zprava. V přízemí procházejí tyto osy novodobě proraženými vstupními otvory, uzavíranými prutovými mřížemi. Druhá osa zleva prochází v přízemí okenním otvorem, který byl vložen do staršího vstupního otvoru. Plenta vstupního otvoru je z červeně pálených cihel.

Okna jsou uzavírána, stejně jako v ostatních průčelích, skleněnou šestitabulkovou výplní v dřevěných rámech. Kromě novodobých průrazů nesou ostatní okenní otvory relikty pačokovaných novodobých plochých šambrán, vytažených ve vápenné pískově tónované omítce a v místě oprav přetažené cementovou maltou.

Průčelí je horizontálně děleno mezipatrovou římsou taženou ve štku na podhoz. Ten tvoří, stejně jako v případě interiéru při nasazení fabionu na stropní trám, zlomky červeně pálených bobrovek a úlomků cihel. Průčelí vrcholí profilovanou kordónovou římsou vytaženou ve štku na cihlu.

Omítka fasády je novodobá vápenná fartáčovaná, pískově tónovaná. Mezi třetí a čtvrtou okenní osou objevila sonda v patře reliktní červeně malované rustiky iluzivního nároží (příloha 4).

Střešní valbu kryjí jednoduše položené červeně pálené bobrovky, které v hřebeni a v nárožích překrývají hřebenáče. Střešní valbu otvírá dvojice světlíkových střešních vikýřů.

Levé boční průčelí se obrací k východu do návsi. Fasáda je pojednána ve shodě s fasádou hlavního průčelí. Pět vertikálních os je sdruženo do dvou polí v rytmu 3-2.

Otvory v patře obíhají ploché, v omítce vytažené šambrány, oběhnuté plochou lištou, otvory v přízemí mají obdobně profilované pískovcové a opukové ostění.

Vertikálně dělí průčelí průběžná mezipatrová římsa tažená ve štku na podhoz. Průčelí vrcholí profilovanou kordónovou římsou vytaženou ve štku na cihlu.

Omítka fasády je novodobá vápenná fartáčovaná, pískově tónovaná. Mezi severovýchodním nárožím a pravou krajní osou je patrný reliktní jehlancové bosáže sgrafitové renesanční omítky (foto 3, příloha 5 a 6).

Do jihovýchodního nároží vstupuje opěrák, vykračující do jižního průčelí.

Nad východní průčelí vystupuje valba střechy, krytá červeně pálenou krytinou, šupinově položenými bobrovkami. Hře-

ben střechy a nároží valby zpevňují hřebenáče. Těsně pod hřebenem prolamuje valbu v levé části střechy komínové těleso.

Pravé boční průčelí se obrací k západu, k sousední rozptýlené vesnické zástavbě. Původně symetricky pojednanou fasádu dělily čtyři vertikály, které prostupovaly okenními otvory. V patře lemují zachované okenní otvory šambrány s plochou lištou. Přízemí otevírají v pravé a levé krajní ose obdélná okna s ostěním profilovaným plochou lištou. Obdobnou profilaci mají i okenní otvory, kterými prochází druhá a třetí osa. Okenní otvory mají plný záklenek, nasazený na stojiny přes hlavice. Stojiny jsou opřeny do oblounovitě profilované podokenní římsy. Ve třetí ose je pod tímto ostěním relikv staršího okna s ostěním profilovaným plochou lištou. Ve druhé ose byl pod popisovaným okenním otvorem otevřen vstup uzavíraný dvoukřídlými vně otvíravými náplňovými dveřmi o nestejně šířce křídel, která byla vložena do rámu z páskové oceli. Tento vstup byl opět novodobě zazděn vnitřní plentou.

Obdobně jsou cihlovými plentami přezděny i okenní otvory v suterénu, kterými procházely čtvrtá a pátá okenní osa. Okenní otvor v suterénu kterým prochází levá krajní osa, má opukové ostění lemované prutem.

Do průčelí nakračuje v úrovni suterénu a patra opěráková plenta, ukončená plochou průběžnou mezipatrovou římsou zakrytou dvojitě položenými bobrovkami. Před tuto plentu předstupuje do průčelí středový cylindrový rizalit s lucernou. Rizalit je po stranách otevřený okenními otvory s plnými záklenky, uzavíranými zevnitř barokními čtvercovými okénky s jedním čtyřtabulkovým křídlem, dnes přizděným cementovou

maltou k rámu. Žaluziové okenice na vnější straně oken byly modře polychromovány.

Okenní otvory v patře jsou umístěny vůči fasádě symetricky. Omítka fasády je novodobá vápenná fardáčovaná, písčově tónovaná. Průčelí vrcholí profilovanou kordónovou římsou vytaženou ve štku na cihlu.

Nad průčelí vystupuje valba střechy, krytá jednoduše položenými bobrovkami. Hřeben střechy a nároží valby zpevňují hřebenáče. Těsně pod hřebenem prolamuje valbu střechy komínové těleso.

Zadní průčelí, které se obrací k východu do hospodářského dvora dělí vertikálně jedenáct os. Ty jsou sdruženy do tří polí. Střední pole tvoří část středního schodišťového rizalitu, která je převýšená do formy pavilónové nadstavby. Pohledově evokuje tato část středového rizalitu samostatnou schodišťovou věž. Pravá krajní osa prochází obdélnými okenními otvory rámovanými v suterénu a v patře ostěním s úzkou plochou lištou. Levá osa je v suterénu, přízemí i patře slepá a není vyloučeno, že v této ose mohla být iluzivní okna. Analogická, avšak zrcadlově obrácená je situace ve východním průčelí rizalitu. Zde však prostupují obě osy okenními otvory a pravá osa dveřním otvorem zpřístupňujícím suterén. Pavilónovou nadstavbu otevírají osově umístěné obdélné okenní otvory, vložené do cihlových plent zaslepených arkád. Horizontální osovost vychází z patrování schodišťových podest.

Nadstavbu odděluje profilovaná mezipatrová římsa vytažená ve štku na cihlu. Na obdobnou korunní římsu je nasazena stanová střecha vrcholící cibulově ukončenou lucernou. Stanovou střechu kryjí jednoduše položené bobrovky, cibuli

lucerny tabule zinkového plechu. Na vrcholnici je umístěna makovice s polychromovanou plechovou korouhví knížecí koruny.

Levé pole průčelí sjednocuje valba střechy nakračující nad jednu osu schodišťového rizalitu. Z tohoto důvodu dělí vertikálně toto pole čtyři osy. Suterén otevírají v první až třetí ose zleva segmentově sklenuté okenní otvory vstupující přes přímé hluboké špalety do fasády. V přízemí a v patře se otevírají do fasády obdélné okenní otvory s ostěním profilovaným obíhavou plochou lištou. Shodnou profilaci má i ostění oken ve čtvrté ose. Ta však mohla původně procházet otevřenými arkádami. Patro odděluje mezipatrová římsa položená na korunu opěrákové plenty, která vykračuje do průčelí. Římsa ani plenta nezabíhají na čtvrtou vertikální osu, do schodišťového rizalitu.

Pravé pole fasády dělí pět okenních os. Osovost je však v jednotlivých patrech rozbita. Suterén otevírají tři obdélné okenní otvory, přízemí čtyři okenní otvory a patro opět tři okenní otvory. Okenní otvory patra obíhají šambrány s plochou lištou, okenní otvory přízemí a suterénu až na výjimky ostění shodné profilace.

Z východního průčelí vykračuje do fasády opěrák, který přechází v šikmou opěrnou plentu nakročenou do průčelí. Plenta vrcholí opět mezipatrovou římsou.

Zmíněné pole sjednocuje valbová střecha s krytinou z jednoduše položených bobrovek, nad kterou vystupují komínová tělesa průlezného a ruského komína.

Okrová fartáčovaná vápenná omítka kryla v různých fázích vývoje objektu různé části průčelí, jak dosvědčují její dochované relikty.

Dispozice

Jednokřídlou dispozici s výrazným nádvorním rizalitem zachycuje v půdorysech podlaží přiložená plánová dokumentace. K podélnému dvoutraktu hlavní budovy objektu je vytažen do háku (L) jednotrakový dvorní rizalit a k němu přiložen střední jednotrakový schodišťový rizalit.

Dvě nadzemní a dvě suterénní podlaží trojdílného více-traktového objektu, kryje pravoúhle zalomená valbová střecha s hřebenem orientovaným hloubkově k traktování objektu (podél fronty hlavní komunikace). Zalomení je vedeno nad nádvorním rizalitem kolmo ke dvoru. Valby střechy se tak objevují nad východním průčelím a levým polem jižního průčelí.

K této základní dispozici je do jižního kouta vytvořeného vytažením postranního nádvorního rizalitu vložen středový schodišťový rizalit.

Východní, jižní a severní obvodové zdi objektu jsou v suterénu a v přízemí prolomeny vstupními otvory. Otevření vstupů do různých podlaží překonává rozdílnou úroveň terénu parku a dvora.

Komunikační schéma objektu je tedy větvené, v levém traktu v přízemí a v patře a v zadní části pravého traktu v patře uzavřené, s vnitřním schodištěm s centrální halou jako

komunikační uzlem. V suterénu se komunikační schéma rozpadá se do samostatných větví.

Změny komunikačního systému dokládají vývoj dispozice objektu. Původní trojtrakt se vstupem do středního traktu a s patrem obsluhovaným zřejmě z pavlače se vyvinul k vícetraktu obsluhovanému vloženou chodbu a posléze centrální halou přístupnou vnitřním schodištěm umístěným do schodišťového přístavku.

Stavební materiály a konstrukce

Zdivo.

Zdivo suterénu je převážně skládané z čedičových a opukových kvádrů a to buď lámaných a šíbrovaných (vrstvené zdivo) nebo tesaných (řádkové zdivo). Nároží a některé otvory jsou armovány tesanými opukovými kvádry (foto 44, 45). Svislé nosné konstrukce v přízemí jsou řádkované z kvádrového lomového opukového zdiva zděného na jílu a na hubenou maltu, plenty, zadržky a příčky jsou cihlové. Opěráková plenta ve východním, jižním a západním průčelí je z lomového a smíšeného zdiva, což by mohlo ukazovat k zamýšlenému obmrštění fardáčovanou omítkou. Ostění dveří a oken je pískovcové a opukové, jemně pracované lemováčkou.

Zdivo patra je v obvodových a mezitraktových zdech smíšené, skládané na maltu z lomového opukového a čedičového kamene a červeně pálených cihel. Ve vnitřních příčkách, zadržkách, okenních a dveřních špaletách a komínových tělesech je zdivo cihlové. Barokní příčky v patře zadního traktu

jsou zčásti bedněné v rámu z fošen na sráz a omítané na rákos, zčásti cihlové.

Koruny obvodové zdi objektu i věžové nástavby schodišťového rizalitu jsou vyzděny na cihlu.

Při průzkumu zdiva nebylo lze užít metody sond v plném rozsahu rozsahu, neboť sondáž by poškozovala dochované renesanční a barokní omítky.

Stropy

Stropy v suterénu objektu jsou klenuté a o jejich charakteru pojednává samostatná kapitola. Stropy v patře jsou ploché, trémové, v podhledu omítané na rákos. V prostorech střední části levého traktu jsou patrné fabiony s výrazně profilovanými štukovými zrcadly

Podlahy

Podlahy suterénu kryje cihelná dlažba, doplněná betonovou mazaninou. Podlahu středního traktu přízemí kryje pískovcová dlažba, doplněná betonovou mazaninou. V levém traktu v přízemí a v patře je podlaha bedněná ze širokých prken položených hloubkově na sráz. Obdobnou podlahu lze nalézt v zadních prostorech pravého traktu v patře. Ostatní podlahy v patrech jsou prkenné na trémových polštářích, v přízemí dlážděné z teracových a keramických glazovaných dlaždic. Shodná podlaha je i v pravém prostoru v patře středního traktu. Podlaha krovu byla bedněna z širokých prken nabíjených na rám krovu. Strop patra oddělovala od podlahy krovu silná vrstva mazaniny.

Krov a střecha

Valbovou střechu hlavní části objektu vynáší krov krokevní hambálkové soustavy (foto 47). Hambálky podporují po-

délné vaznice přeplátované šikmými sloupky ležaté stolice. Hambálky jsou do podélných vaznic osedlány a do krokví začepovány plátem na rybinu. Šikmé pásy vzájemně provázané na způsob ondřejských křížů, přidržují vaznice a sloupky, a ztužují krov podélně. Rozpěry sloupek, na kterých leží hambálky plných vazeb, přidržují paždíky. Krokve jsou v hřebenu střechy srazeny na ostřih. Samčí a samičí krokve jsou zajištěny hraněnými kolíky. Plné a jalové vazby se střídají nad uličním křídlem v rytmu 1 - 2 - 1 - 4 - 1 - 2 - 1 - 2 - 1, nad dvorním rizalitem v rytmu 1 - 4 - 1. Prostup komínů krovem umožňují výměny krokví. V případě sdruženého průlezného komína, obsluhujícího pravé trakty, jsou krokve opřeny do cihlových konzol vytažených z komínového tělesa. Tělesem komína prostupuje hambálek (foto 48). Osedlání krokví na pozednice je zajištěno nárožníky. Sklon valeb zmírňují námětky opřené do barokní korunové římsy. Trámy krovu jsou pracované tesařsky (sekané). V místě novodobých výměn (část vaznice, paždíků a ondřejských křížů v uličním křídle) jsou trámy řezané. Jinde jsou proti posunutí zajištěny kovanými tesařskými skobami.

K nadezděnému podlaží schodišťové věže je přiložena krátká sedlová střecha z počátku století, která kryje vstup do krovu.

Schodišťovou věž kryje stanová střecha ukončená lucernou s cibulovou helmicí (foto 1). Krov helmice je novodobý, signovaný k roku 1909, pokrytý tabulemi zinkového plechu. Na hrotnici helmice je nasazena makovice s korouhví ze stříhaného polychromovaného plechu s motivem knížecí koruny. Základní vazné trámy krovu věžové stanové střechy jsou uloženy na dvojitěm věnci pozednic, který je zajištěn proti smyku leža-

tým ondřejským křížem. Patrové vazné trámy jsou ve výškových odstupech cca 4m, spojení protilehlých nárožních krokví je provedeno křížením nad sebou ležících kleštín.

Lucernou vrcholí i cylindrický rizalit přístavku kaple, vstupující do západního průčelí. Lucerna je vztyčena nad oculem kopule rizalitu a zakryta zvonovou střechou. Krytinu zvonové střechy tvoří plechové tabule, kopuli kryjí dvojité položené bobrovky.

Bobrovky položené jednoduše na husté laťování krovu kryjí i valbovou střechu křídel objektu. Hřeben a nároží valeb kryjí hřebenáče s nosem. Valbu střechy nad hlavním průčelím otvírá dvojice vikýřových světlíků. Zmíněnou červeně pálenou šupinovou střešní krytinu položila v roce 1939 pokrývačská firma D. Haška (foto 2).

Schodiště

Veškerá schodiště v objektu jsou vnitřní. Patro, suterén i krov zpřístupňuje přímé dvouramenné, na mezipatrové podestě vlevootáčivé schodiště, umístěné ve schodišťovém rizalitu. Na jeho vyzděné schodnici leží kamenné stupně s oblounovou římsou, v patře jsou obdobně pojednané stupně bedněné.

Do sklepních šjí suterénu vyrovnávajících rozdíl úrovní podlah, jsou vložena přímá, jednoramenná schodiště se stupni z cihel a z lomového kamene.

Vstup do krovu umožňuje vnitřní jednoramenné schodiště s bedněnými stupni na trémové schodnici.

Otvory

Záklenky okenních otvorů jsou segmentové a stlačené. Převažují hluboké, mírně rozevřené vnitřní špalety, sklenuté segmentovými záklenky. Podokenní parapety jsou až na výjim-

ky odsazené. Prosklené šestitabulkové dvou a čtyřkřídlé (rozvíravé) výplně okenních otvorů, zavěšené v bedněných rámech jsou uzavírány na kličku a poloobrtlíky.

Úpravy povrchu stěn

Zjištěné vnější hlazené omítky jsou novodobé, s barevným kontrastním nástřikem, položené na starších historických omítkách, renesančních a raně barokních, poškozených pekovaním. Relikt sgrafitové výzdoby vnější omítky v patře východního průčelí je datovaný dle analogií ze Středních Čech k roku 1560. Červeně malovanou rustiku iluzivního nároží v patře severního průčelí datují do počátku 16. století.

Vnitřní hlazené omítky jsou z části historické (tvrdé renesanční poškozené pekovaním, měkké barokní a klasicistní), menším dílem novodobé, z poloviny našeho a z konce minulého století. Malovanou renesanční omítku objevila sonda v zadržce okenních špalet v levé hloubkové obvodové zdi přízemí pravého traktu (příloha 8)

Mohutná fabionová římsa v sále středního traktu přízemí objektu pochází z počátku 18. století. Stropy s obdobnými římsami a s rozdílně tvarovanými štukovými zrcadly v přízemí objektu, tvarově vycházející z díla Donata Frisoniho či Corbelliniho, pocházejí z poloviny 18. století.

Rostlinou, figurální a páskovou štukovou výzdobu vycházející z římsy a odstupující od středu stropu, která je v přízemí levého traktu a v přízemí středního traktu, lze datovat do 30. let 18. století.

V patře pravého traktu objektu jsou stropy se strohými štukovými zrcadly z pokročilého 18. století.

Volutové konzoly nesoucí profilovanou barokní římsu vyloženou na trámu, zdobené palmetou a perlovcem pocházejí z počátku 18. století. Fabiony nasazené na vystupující trámovou pozednici pocházejí z dílny Giovanni Battista Alliprandiho a lze je datovat do počátku 18. století.

Štukovou výzdobu v přízemí středního traktu doplňuje alianční znak položený heraldicky na purpurovém plášti podšitým hermelínem, překrývajícím profilované pískovcové ostění se širokou lištou z doby kolem roku 1708, a mohutnou fabionovou římsu. Knížecí korunu nad baldachýnem zdobilo říšské jablko (resp. koule s křížem), které je dnes odstraněno. Alianční znak je podepřený akanty vybíhajícími z plochých polosloupků, které lemují ostění dveří. Alianční znak Lobkoviců se mohl objektu objevit pouze mezi lety 1711 - 1720. Zřejmě mezi lety byly odstraněny 1784 -86 hraběcí a knížecí koruna umístěné původně v klenotech znaků.

V suterénu se uplatňuje zdivo režné i zdivo omítané vnitřní vápennou hlazenou omítkou s vytaženými hřebínky trojúhelných výsečí vstupujících do plných valených kleneb.

Zařízení

Významným zařízením objektu jsou topeniště. V krovu, v patře a v přízemí zámku se dochovala komínová tělesa barokního a klasicistního vytápění, která dovolují identifikovat obytné prostory, pokoje a kuchyně. Zaznamenaný stav dokládá černou kuchyni v suterénu (pekárna), světlou kuchyni v patře a nepřímé vytápění předních traktů a levých zadních prostorů pravého traktu. Komínová tělesa jsou vyzděna z červeně pálených cihel. Barokní nakládací otvory mají pískovcová ostění lemovaná úzkou plochou lištou, klasicistní nakládací otvory

jsou vyzděny z cihel, mají štukové šambrány obíhané plochou lištou, nebo jsou bez rámování. Ve středním traktu přízemí, mezi dveřmi č. 2 a 8, je klasicistní nakládací otvor, který má druhotně použitý barokní překlad vyjmutý z nakládacího otvoru pravého traktu téhož patra (vedle dveří č.1).

Komínové těleso vložené nakoso do sousedních koutů místností a procházející sousedící příčkou umožnilo vytápění dvou sousedních topenišť z jednoho nakládacího otvoru. Toto řešení zobecnilo v městském prostředí až ve 40. a 50. letech 19. století.

Barokní a klasicistní kování dveří a oken je zhotoveno z páskového železa, zámky jsou pérové. Vývoj kování od počátku 17. století do druhé poloviny 19. století ukazuje přiložená tabulka s komentářem v kapitole významné architektonické detaily.

Věžní hodiny s pohonem na závaží, umístěné ve věžové nástavbě schodišťového rizalitu, se stejně jako bicí mechanismus nedochovaly.

STAVEBNÍ VÝVOJ

Objekt se nalézá v místech původní středověké lokace vsi Miroševice. Na základě dochovaných písemných pramenů je třeba klást počátky stavebního vývoje zdejšího panského sídla od poloviny 14. století. Při současném stavu poznání však nelze rekonstruovat historii sledovaného objektu kontinuálně.

Na základě provedeného stavebně historického průzkumu lze však vyslovit určité modelové hypotézy.

Při absenci písemných pramenů může předkládaný model historického vývoje objektu upřesnit dále hloubkový stavebně historický průzkum a archeologický výzkum celého areálu panského sídla.

Panské sídlo se v lokalitě připomíná po polovině 14. století. Na základě provedeného průzkumu však nelze objekt zámku s uváděným panským sídlem bezezbytku ztotožnit. Uvedenou zprávu lze snad vztáhnout k tvrzišti zaznamenanému jihozápadně od vsi, v poloze zvané Mirošovický les (393,1 m n.m.). Literaturou však bývá toto tvrziště dosud spojováno s tvrzí v nedaleké vsi Lužice. Ta je připomínána v majetku Lobkoviců k roku 1547a později zanikla (Kuča, K.).

Při této úvaze však nebylo bráno v potaz, že tvrziště leží na katastru obce Mirošovic (příloha 10). Uvažuji, že mohlo dojít k situaci analogické sousedním Hrobčicím. Zde bylo panské sídlo, umístěné původně na severovýchodním svahu vrchu Horka (405,3 m n.m.), přeneseno do vsi ležící v údolí. Tato změna lokace panských sídel byla pro konec středověku a renesanci běžná a byla nesena mj. potřebou reagovat na vývoj vojenské techniky. Systém rybníků, bažin a vodních příkopů v údolí zabraňoval dělostřelbě v přiblížení k sídlu a vylučoval i možnost podkopů zdí. Přenesení sídla do vsi umožnilo i přímou kontrolu hospodářského zázemí a otevíralo širší možnosti pro hospodaření ve vlastní režii. Umístění v rovině poskytovalo i dostatek plochy k expanzi areálu.

Poznatky o středověké situaci lokality poskytuje indikační skica stabilního katastru ze 40. let minulého století

(příloha 1). Ve východní návesní frontě se nachází čtyři chalupy, štítem orientované do návsi (čp. 18 - 21), situované hloubkově na lánových parcelách. Jedná se zřejmě o původní lánové založení vsi, jak dokládá skutečnost placení 4 grošů papežského desátku na sv. Jiří a sv. Havla mezi lety 1352 a 1385. Lán náležející čp.17, situovaný k severovýchodním rohu intravilánu, se v té souvislosti zdá být záduším kostela sv. Vavřince, připomínaného v roce 1363. Tomu nasvědčuje jak jeho poloha, tak velikost.

Lány, situované v méně výhodných polohách v jihovýchodnímu rohu intravilánu vsi (náležející k čp. 22 - přerušeny cestou, k čp. 10, 11 a 31), indikují svou polohou, orientací a rozsahem následný nárůst osídlení. Tento nárůst osídlení odpovídá i růstu zdanění vsi. Papežský desátek se zvýšil mezi lety 1385 - 1399 na dvojnásobek a do roku 1405 na více jak čtyřnásobek původní částky.

Areál panského sídla vstupuje do pravidelného lánového rozměření pozemků v jihozápadním koutu intravilánu vsi. Lokační lány jsou svedeny do pozemku ovocné zahrady, parcely zámku a hospodářského dvora. Navazující dominikální polnosti stoupají k Mirošovickému lesu, směrem k tvrzišti.

V severní a západní části intravilánu vsi je zástavba mladší.

Stávající objekt čp.1 byl vystavěn Mirošovskými z Mirošovic nejpozději v roce 1557, jak dokládá datace na renesančním vstupním portálu, původně umístěném v hlavním průčelí objektu.

Již v renesanci byl objekt patrový, jak dokládá relikt sgrafitové výzdoby vnější omítky v patře východního průčelí,

datovaný dle srovnání ze Středních Čech do roku 1560. Patrování objektu bylo však rozdílné, neboť stávající suterén byl přízemím objektu. Kromě obvodových nosných zdí, portálů dvou vnějších a jednoho vnitřního vstupu, kapes a šupen závory, a druhotně užitých opukových článků ostění profilovaného přetínanými pruty dveří a oken, se z renesanční fáze dochovaly jen valené klenby s lunetami v levém traktu suterénu a malovaná výzdoba špalet v přízemí a snad i v patře pravého traktu dvorního křídla, tedy zřejmě obvodové zdi objektu a hypoteticky i základní vnitřní členění. Necková klenba v suterénu tohoto traktu může pocházet až z raně barokní přestavby objektu, stejně jako červeně malovaná rustika iluzivního nároží v patře severního průčelí. Do počátku 17. století datují i opukové ostění interiérových dveří a oken profilované obíhavým prutem. Uvedené prvky se zřejmě vztahují k přestavbě sídla, která proběhla mezi lety 1603 -1616. Ta zřejmě sice do značné míry zachovala předcházející renesanční dispozici objektu, došlo však k novému dělení a zaklenutí prostorů v suterénu. V plánech je vyznačena tato přestavba jako raně barokní. Široká chodba v suterénu byla, stejně jako sousední prostor, zaklenuta plnou valenou klenbou s trojbokými výsečemi vstupujících lunet. Hřebínky párových či obkročně řazených výsečí mají charakteristické nosy. Nové klenby jsou nasazeny na starší zdivo pomocí přístěnných pilířů či přes odsazenou patku. V této době byla zvýšena úroveň terénu před severním (zadním) průčelím zámku, kde byl vybudován barokní park. Pod něj vykročil hluboký barokní sklep a druhý před západní průčelí. Současně byla zazděna okna a vstupy v původním přízemí, nyní prvním suterénu, severního průčelí

objektu. Z této přestavby pocházejí také zřejmě okna a dveře s ostěním oběhnutým prutem.

Další, razantnější přestavba proběhla zřejmě koncem 60. let 17. století. Byl přistavěn schodišťový rizalit s vnitřním širokým schodištěm, znovu zaklenuta místnost v přední části pravého traktu suterénu a otevřena do zadní části téhož traktu. Byla vyměněna okna v zámku. Při této výměně však bylo druhotně užito staršího renesančního ostění. Ostění oken, dveří a nakládacích otvorů topenišť bylo profilováno úzkou plochou lištou. Nejpozději v této době byla stavba opatřena masivními opěráky a opěrnou plentou v jižním a západním průčelí.

Další, převážně interiérové úpravy proběhly v počátku století, do roku 1704. V zadní části středního traktu a ve střední části pravého traktu byla zbudována kaple. To se promítlo především do interiérové výzdoby objektu. Stropy byly opatřeny fabiony s těžkou profilovanou římsou a s římsou vyloženou na vystupujícím pozedním trámu. Tyto prvky pocházejí z dílny Giovanni Battisto Alliprandiho. Do západního průčelí byla na místě staršího obdélného okna vyložena dvě nová okna, snad již sklenutá plným obloukem.

K další přestavbě došlo kolem roku 1708, kdy byly vyměněny některé dveře, včetně dveří č. 2 v přízemí objektu, jak dokládají prvky kování shodné s kováním dveří z přestavby kostela sv. Vavřince datované právě k roku 1708.

Mezi lety 1711 - 1720 byly dále upravovány interiéry. Nad zmiňované dveře byl ve štuku vyveden alianční znak Lobkoviců. Ze 30. let 18. století pochází úprava stropů

s rostlinou, figurální a páskovou štukovou výzdobou vycházející z římsy, v přízemí levého a středního traktu.

Štuková výzdoba stropů byla kolem poloviny 18. století doplněna o zrcadla o nestejném obrysu profilovaných lišt, pocházejících z dílny Donato Frisoniho, případně Corbelliniho.

Z pokročilého 18. století pochází úprava stropů se strohými štukovými zrcadly v patře objektu (foto 30, 31, 32). V této době byl zřejmě příčkami rozdělen i zadní prostor pravého traktu v patře, kde tak vznikly tři samostatné komory. Ty zaznamenává i popis zámku z roku 1793. K té době je třeba vztáhnout i doplnění kaple o cylindrový rizalit, kde byl uzavřen oltář výměnu ostění půlkruhově sklenutých oken za nižší a výměnu některých oken a dveří, jak o tom svědčí luisézní klička pérového zámku u dveří č.9 v patře objektu.

Ve 40. letech minulého století měl již zámek v podstatě stávající podobu, jak dokazuje Crollova kresba. Arkády schodišťového přístavku byly zaslepeny a byla do nich vložena obdélná okna. Kamenné ostění oken bylo zřejmě opětně užito z přestavby oken a interiéru levého traktu patra, ke které došlo v souvislosti s vybudováním nového systému topenišť. Stanová střecha nadstavby byla zřejmě ukončena tvarově poněkud odlišnou lucernou. Stávající lucerna s cibulovou střechou je novotvar z roku 1909.

Od 50. let minulého století docházelo postupně k pauperizaci zámku. v patře a v přízemí zámku bylo vybudováno nové sociální zázemí pro byty úředníků panství a posléze rozdělen i suterén na byty čeledí. Ve 30. letech našeho století bydlil ve třech místnostech levého traktu, totiž kuchyni, světnici a v přední části traktu ležící komoře, poklasný. V přední

části středního traktu suterénu se nacházela pekárna a v jejím sousedství, v pravém traktu byly dělnické byty tvořené světnicí a komorou. Pravý trakt přízemí obýval lesní hajný. V zadní části pravého traktu patra byl dělnický byt: kuchyně a světnice. V přední části téhož traktu a středního traktu byly další dělnické byty: tři světnice a komora na uhlí. Ostatní místnosti nebyly využívány. Zavedení elektřiny do objektu v roce 1933, přineslo také blíže nespecifikované stavební úpravy.

V polovině našeho století byl dle sdělení místních respondentů v levém a středním traktu přízemí zřízen hostinec a v pravém traktu prodejna Jednoty. Z hostince se stala později jídelna Státního statku. Po svedení státních statků do větších celků zbyla v objektu pouze prodejna Jednoty, která zanikla koncem 80. let našeho století.

SMĚRNICE PRO REKONSTRUKCI

Hodnocení objektu

Objekt zámečku v Mirošovicích je třeba hodnotit v souvislosti s významem celého areálu venkovského panského sídla, úzce spojeného s historickým vývojem lokality.

V exponované poloze areálu zámku je třeba předpokládat předcházející středověké lokační osídlení, které se nutně projeví v archeologické situaci. Ta bude v těchto místech vždy

pozitivní. V této souvislosti upozorňuji na nezbytnost archeologického výzkumu předcházejícího všem zemním pracím v areálu.

Svou ideovou autenticitu (venkovské panské sídlo se zázemím hospodářského dvora) si objekt zachoval ve vzácně dochovaném rozsahu. Při renovaci je třeba tuto autenticitu i přes stávající změnu funkce objektu respektovat ve výrazu staveb v jednotě a v plném rozsahu.

Vlastní objekt reflektuje několik zásadních fází vývoje. Především obsahuje konstrukce stavby předcházející stavbě stávající. Touto stavbou byla renesanční tvrz ze 16. století, jejíž ucelenou podobu neznáme. Dochovaly se však prvky a relikty konstrukcí, které, i když ztratily začasné následnými transféry autentickou situací, zachovaly si autenticitu faktickou. Jedná se zejména o články užitě druhotně na jiném místě stavby, které nejsou sice dokladem in situ, ale zachovávají podstatu dokladu (památky) se ipsum. Druhotné umístění a užití těchto prvků vypovídá současně o proběhlých přestavbách památky a proto nelze jejich umístění repatriovat. Měly by však být dle možností při renovaci objektu přiznány.

Mezi tyto hodnotné prvky patří zejména všechny druhotně užitě články ostění oken a dveří, kování, závěsy, okenní a dveřní křídla, a zejména tři dochované renesanční portály.

Základ stávajícího výrazu získal objekt raně barokní přestavbou, která určila hmotu objektu. Další barokní přestavby daly výraz průčelí objektu a saturovaly komunikační systém. Stávajícího výrazu nabyl objekt v hlavních rysech průběhem 18. či nejpozději počátkem 19. století a tuto tvář si i přes

pauperizační zásahy zachoval do současnosti. Z této skutečnosti by měly vycházet i úvahy o renovaci, která by měla respektovat nejen významné architektonické detaily, ale i výraz objektu a reflektovat dnes ztracený význam a podobu přilehlého hospodářského areálu.

Významné architektonické detaily

Klenby.

- Plná valená renesanční klenba s trojbokými párovými výsečemi s vrcholnicí rovnoběžnou s hlavním průčelím, v zadním prostoru suterénu levého traktu.
- Jednoduchá křížová klenba o dvou travé s vrcholnicí rovnoběžnou s hlavním průčelím, v předním prostoru suterénu levého traktu.
- Plné valené klenby barokní sklepy v suterénu objektu, vystupující na severu a na západě mimo objekt, s vrcholnicí kolmou vždy k předstupovanému průčelí (foto 44).
- Mírně stlačené klenby vstupních šíjí barokních sklepů v suterénu objektu, vystupující mimo objekt s vrcholnicí kolmou k předstupovanému průčelí (foto 44).
- Plné valené barokní klenby s trojbokými výsečemi vstupujících lunet v suterénu středního traktu, s navzájem kolmými vrcholnicemi, oddělené plně valeným meziklenebním pasem. Ve štuku mírně vytažené hřebínky párových či obkročně řazených výsečí mají charakteristické nosy. Klenby jsou nasaženy přes odsazenou patku.

- Styčné výseče plné valené klenby zaklenující přední prostor pravého traktu mají ve štuku vytažené nízké hřebínky. Klenba s vrcholnicí kolmou k hlavnímu průčelí je opřena do přízvedních pilířů.
- Podesty schodiště na úrovni suterénu a přízemí jsou sklenu ty plnými valenými klenbami se styčnými lunetami lemova nými mírným hřebínkem (foto 41).
- Valené, stoupavé, mírně převýšené klenby nad schodištěm, opřené čely do stlačených meziklenebních pasů v přízemí a do plných pasů v suterénu objektu.
- Necková klenba s trojbokými výsečemi odsunutými z koutů v zadním prostoru pravého traktu. Použití této klenby pro zaklenutí větších prostorů je charakteristické pro období ra ného a vrcholného baroka, lunety klenby jsou však znatelně převýšené, což je znak charakteristický pro renesanční kle nutí. Proto řadím tuto klenbu do přechodného období počát ku 16. století.

Oblouky a záklenky.

- Plný oblouk renesančního vstupu v suterénu, dveře č. 5.
- Stlačené a segmentové nadpražní a okenní záklenky otvorů s šikmými špaletami v přízemí, v patře a v suterénu objektu (foto 14).
- Stlačené záklenky zaslepených arkád s vloženými okny v podstřeší schodišťové věže (2.patro) (foto 46).

Stropy.

- Stropy s fabionovou římsou z počátku 18. století v přízemí objektu a rozdílně tvarovanými štukovými zrcadly z poloviny 18. století navazující na dílo Donata Frisoniho či Corbelliniho (foto 17, 18, 20, 21, 22, 25, 26, 28, 29).

- Stropy s rostlinou, figurální a páskovou štukovou výzdobou vycházející z římsy (foto 18, 19, 20, 21,) ve středním traktu (foto 21) a v levém traktu (foto 23, 24, 25) přízemí, ze 30. let 18. století.
- Stropy z pokročilého 18. století s strohými štukovými zrcadly v patře (foto 30, 31, 32) objektu.
- Fabiony nasazené na vystupující pozední trám z počátku 18. století dle Giovanni Battisto Alliprandiho.

Fasády.

- Relikty sgrafitové renesanční fasády ve východním průčelí (foto 3, příloha 5, 6).
- Červeně pigmentované výzdoby raně barokní fasády v severním průčelí (foto 4, příloha 4).
- Relikty bosování nárožních opěráků
- Profilovaná průběžná korunní barokní římsa, vytažená ve štuku na cihlu, obíhající po obvodu patra objektu (foto 2).

Podlahy

- Štětované podlahy obou vysunutých barokních sklepních prostorů (foto 44).
- Pískovcová dlažba v pravém a středním traktu přízemí objektu (foto 18, 20).
- Podlaha ze širokých prken v pravém traktu v patře objektu (foto 32) v levém traktu v přízemí a v patře objektu (foto 23, 33, 34).
- Podlaha z glazovaných dlaždic ve středním traktu v patře objektu.

Jiné konstrukce.

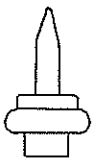
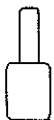
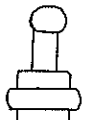



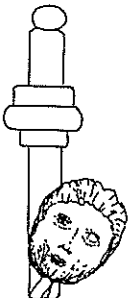

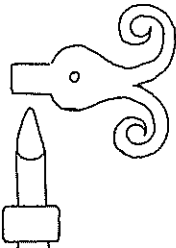

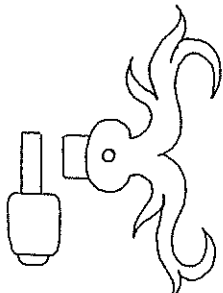

ÚPRAVY OTVORŮ

typologická tabulka

	<p>novodobé okno bez šambrán</p>	<p>foto 4</p>
	<p>výrazně obdélné okno se štukovými šambránami</p>	<p>foto 4</p>
	<p>obdélné okno s pískovcovým ostěním oběhnutým plochou páskou (taktéž i dveře)</p>	<p>foto 16 foto 17 foto 37</p>
	<p>obdélné okno s pískovcovým ostěním oběhnutým plochou páskou s fabionovým nasazením</p>	
	<p>půlkruhové okno s pískovcovým ostěním z tvrdého pískovce oběhnutým plochou páskou, vybihající z podokenní římsy s oblounovou profilací</p>	<p>foto 6</p>
	<p>téměř čtvercové okno s druhotně užitým opukovým ostěním, či pískovcovým ostěním, oběhnutým plochou páskou s fabionovým nasazením</p>	<p>foto 5 foto 8</p>
	<p>obdélné okno s opukovým ostěním oběhnuté prutem</p>	<p>foto 7 foto 10 foto 15</p>
	<p>obdélný dveřní otvor s opukovým ostěním s přetínanými pruty</p>	<p>foto 9</p>
	<p>půlkruhový dveřní otvor s opukovým ostěním s prutovou profilací</p>	<p>foto 10</p>

ZÁVĚSY A PANTY DVEŘÍ

typologická tabulka

	<p>přízemí - vytápěcí otvor vedle dveří č. 1, přízemí, č. dveří 5 (foto 41)</p>		<p>1. patro, č. dveří 8</p>
	<p>1. patro, č. dveří 6</p>		<p>1. patro, č. dveří 4 (foto 32)</p>
	<p>1. patro, č. dveří 5</p>		<p>1. patro, č. dveří 2 a 3 (foto 30 a 34)</p>
	<p>přízemí č. dveří 2 (foto 16)</p>		<p>1. patro, č. dveří 12</p>
	<p>přízemí č. dveří 10 patro - vytápěcí otvor vedle dveří č. 11 (foto 15)</p>		<p>přízemí, č. dveří 14</p>
	<p>patro, č. dveří 9</p>		<p>suterén, č. dveří 8 (foto 42)</p>

- Renesanční opukový portál v suterénu, dveře č.5, s půlkruhovým záklenkem, profilovaný třemi pruty (příloha 9, foto 10) vyrůstajícími ze šikmého štítku (foto 11).
- Renesanční závora s šupnou ve špaletách vstupního otvoru suterénu, dveře č.5.
- Renesanční opukový portál v suterénu, dveře č.10, s půlkruhovým záklenkem, profilovaný silným prutem vyrůstajícím z mírně šikmého štítku. Na štítcích jsou o paty prutu opření delfíni, stylizovaní v plastickém reliéfu. Do pískovcového kamene ve vrcholu oblouku portálku je vytesána heraldická aliance Kozelků z Hřivic a Mirošovických z Mirošovic opatřená nápisovou destičkou a doprovázená mistrovskou značkou kameníka. Ve vrcholu portálu je portál signován kamenickou značkou - merkou. Nad ní je na další nápisové destičce datace 1557 (foto 12 a 13).
- Renesanční opukový pravoúhlý portál v suterénu objektu, dveře č.12, profilovaný dvojicí přetínaných prutů (foto 9).
- Raně barokní opukové ostění oken (foto 7, 10) a interiérových dveří v suterénu objektu, obíhané prutem (příloha 7).
- Barokní pískovcové (foto 6, 8) a v baroku druhotně užitá opuková renesanční ostění okenních a vstupních otvorů v přízemí (foto 5, 8, 41), v suterénu (foto 37, 40). a v patře objektu, obíhané úzkou plochou lištou.
- Barokní pískovcové ostění nakládacích otvorů topenišť v přízemí (foto 15) a v patře objektu, obíhané úzkou plochou lištou.
- Barokní pískovcové ostění okenních a vstupních otvorů v objektu, obíhané širokou plochou lištou z počátku 18. století (foto 17, 18).

- Barokní bedněná ostění interiérových vstupů s profilovanou nadpražní římsou.
- Pozdně barokní okenní výplně dochované v přízemí západního průčelí, v okenních otvorech č. 3 a 4.
- Relikt barokní římsy komínového tělesa v krovu (foto 48).
- Barokní komínová tělesa sa systémem nepřímého vytápění topeniště (foto 15, 41).
- Klasicistní štukové šambrány vstupních otvorů (foto 20) a nakládacích otvorů topenišť v přízemí a v patře objektu, obíhané širokou plochou lištou.
- Klasicistní štukové šambrány okenních otvorů v přízemí a v patře objektu, obíhané širokou plochou lištou (foto 3).
- Klasicistní okenní výplně dochované v reliktech okenních ráků a křidel
- Bedněné ostění interiérových dveří a táflování ze 40.let 19. století.
- Klasicistní komínová tělesa sa systémem nepřímého vytápění topenišť (foto 33, 34, 29).
- Profilovaná bedněná historizující ostění (foto 42)
- Konstruktivistické skládací paravánové dveře v přízemí levého traktu (foto 23).

Prvky užitého umění.

- Barokní kování a závěsy nakládacích otvorů topenišť, dveří a oken (foto 15, 16) (přízemí, dveře č. 10 konec 17. století, přízemí, dveře č. 2 počátek 18. století, patro dveře č. 5 první třetina 18. století, patro dveře č. 9 konec 18. století, patro dveře č. 6, patro, nakládací otvor topeniště mezi dveřmi č. 10 a 11, patro, nakládací otvor topeniště vedle dveří č.1., přízemí, dveře č. 5.

- Luisézní klika a pérový zámek interiérových dveří (patro, dveře č. 9).
- Klasicistní kování a závěsy dveří (patro, dveře č.4)oken, na kládacích otvorů topenišť (přízemí, mezi dveřmi č.2 a 7), (foto 32).
- Pérové zámky z poloviny minulého století (patro, dveře č.3)
- Kování a závěsy dveří z poloviny 19. století (patro, dveře č. 3, 2, přízemí, dveře č. 14).
- Kování a závěsy dveří z 2. poloviny 19. století (patro, dveře č. 12).

Uvedené prvky dokládají ve vzájemné podmíněnosti vývoj objektu a jsou tak důkazem jeho historické hodnoty.

Architektonické závady

Negativní zásahy byly způsobeny nerespektováním dochované faktické autenticity částí a ideové jednoty památky.

Na stávajícím výrazu a stavu objektu se zásadní změnou projevila již změna funkce původního patra (dnes přízemí), která se podepsala výměnou oken, a přízemí (dnes suterénu) na konci minulého a v počátku našeho století. Došlo k rozdělení původně jednotných prostorů příčkami (závadné je zejména předělení sklenutých prostor v suterénu levého a pravého traktu objektu), výměně dveří a uplatnění nevhodných konstrukčních materiálů. Došlo i k zazdění některých okenních otvorů v suterénu západního průčelí.

V polovině našeho století došlo pak při změně funkce stávajícího přízemí k dalším změnám: pauperizaci interiéru, vložení příček a sociálního zařízení. Při následné rekonstrukci objektu došlo k užití nevhodných sanačních technologií omítek a podlah (cementový štuk a mazanina). Největší měrou se podepsalo na stavu objektu zanedbání běžné údržby. Spadá kordónová římsa v severním průčelí nebyla od roku 1936 opravena a stejně tak nebyla uskutečněna neustále urgovaná výměna střešní krytiny z roku 1939. Tento trend vedl až k stávajícímu havarijnímu stavu objektu.

Doporučení k renovaci

Tato část nenahrazuje vyjádření příslušných památkových orgánů a organizací ve smyslu zákona č.20/1987 Sb. o památkové péči, může však být podkladem pro územně správní rozhodnutí.

Nejprve považuji za nutné vyslovit některé obecné zásady, které je třeba brát v potaz při dalších případných úpravách objektu:

- minimalizovat zásahy do všech historických konstrukcí
- před úpravou objektu provést hloubkový stavebně historický průzkum (s využitím metody sond v místech předpokládaných úprav) s cílem zjištění změn konstrukcí (zazdívky vstupních otvorů), architektonických detailů, barevností a charakteru omítek. Stávající elaborát SHP bude doplněn o dokumentaci a závěry hloubkového stavebně historického průzkumu formou dodatku bezúplatného vyjádření.

- při renovaci upřednostnit konzervační metodu, která bude saturovat stávající výraz objektu.
- při renovaci dát přednost fyzické autenticitě památky před autenticitou ideovou.
- při využití památky dávat přednost vratným změnám před nevratnými.

V objektu je třeba bezpodmínečně zachovat významné architektonické detaily a konstrukce a ke zhodnocení zjištěných skutečností provést následující renovace a úpravy:

Exteriér

Za hlavní průčelí objektu budiž opětně považováno jižní průčelí objektu, obrácené do hospodářského dvora. Fasáda musí zachovat barokní výraz, je třeba dbát, aby nedocházelo k dalšímu zjednodušování architektonických detailů.

Proto budou rehabilitovány oba barokní vstupy do schodišťového rizalitu, a veškeré ostění oken. Výrazná renesanční profilace přetínaných prutů v opukovém ostění bude přiznána (jižní průčelí, patro, okna č. 4 a 5, rozdíl patrný na fotu 8), stejně tak bude přiznána profilace úzkou a širokou lištou na pískovcovém a přesekaném opukové ostění, a to:

Jižní průčelí

suterén, okna č. 1, 4, dveře č. 1, 2,

přízemí, okna č. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11,

patro, okna č. 6, 7, 8, 9, 10,

Východní průčelí

suterén, okno č. 1, zadržané dveře č. 2, které lze opětovně otevřít a umožnit tak vstup z východního průčelí,

přízemí okno č. 1, 2, 3,

Západní průčelí

suterén, zazděná okna č. 1 a 2 lze opětovně otevřít, č.5

a raně barokní okno s prutovou profilací ostění č. 3,

přízemí okno č. 1, 2, 6,

patro okna č. 1, 2, 3

Severní průčelí

suterén okno č. 1,

přízemí okna č. 1, 2, 3, 4, 7.

Na renovaci je třeba použít opuku i pískovec místní proveni-
ence, v barevné skladbě odpovídající původního materiálu
ostění. Je třeba minimalizovat výměnu původních článků.

Obdobně budou obnoveny i starší šambrány vytažené ve
štuku na cihlu profilované širokou plochou lištou:

Jižní průčelí

patro, okna č. 1, 2, 3

Východní průčelí

patro, okna č. 1 a 2

Severní průčelí

patro, okna č. 1, 2, 3, 4, 8, 9

Renovovány budou dochované barokní okenní výplně (přízemí
západního průčelí, okenní otvory č. 3 a 4), vyjmutá křídla kla-
sicistních výplní. Nezachované je nutno doplnit replikami dle
stávajících. Obdobně bude nutno postupovat s křídly dveří.

Je třeba renovovat barokní korunovou římsu vytaženou ve
štuku na cihlu, je třeba zachovat její profilaci. Stejně tak bu-
de obnovena průběžná mezipatrová římsa, respektující však
pohledové jiné horizontální členění části schodišťového rizali-
tu. Ten se při pohledu z východního a jižního průčelí projevuje

ve dvou osách jako schodišťová věž, která má profilovanou mezipatrovou římsu posunutou mezi 1. a 2. patro. Římsa tak navazuje svým průběhem i profilací na kordónovou římsu objektu. Motiv této římsy je zopakován i na korunní římse věžového nadezdění rizalitu.

V té souvislosti lze otevřít i okny přezděné arkády tohoto nadezdění (foto 1).

Fartáčované vnější vápenné omítky mohou v jižním průčelí a jihovýchodním nároží přiznat hmotu opěráku. Řešení omítek je závislé na zvolené koncepci renovace. Upřednostnění analytické metody by vedlo k pohledovému uplatnění reliktní sgrafitové výzdoby renesanční omítky ve východním průčelí (příloha 5 a 6) a červeně malovanému bosování iluzivního rizalitu v severním průčelí (příloha 4). Držení převážně barokního výrazu objektu by naopak vedlo k jejich zakrytí. Každopádně však budou relikty renesančních a raně barokních omítek sanovány a zachovány.

Zachovány zůstanou i střechy, včetně tvaru, úrovně hřebenů i užitých krytin. Upozorňuji, že v makovici cibulové střechy lucerny mohou být uschovány písemné prameny, (zakládací listiny, dokumenty o stavebních úpravách), které mohou přinést nové důležité informace o historii stavby.

Interiér

V interiéru zůstanou zachovány všechny klenby a záklenky otvorů.

Zachovány zůstanou fabiony štuková zrcadla i další výzdoba stropů v přízemí i v patře. Vápenné hlazené interiérové omítky budou sanovány v stávající barevnosti. Doporučuji od-

borný hloubkový průzkum interiérových omítek, zejména ve cylindrickém rizalitu kaple a ve špaletách okenních zadržek nádvorního rizalitu, s následnou sanací zjištěných barevných renesančních či barokních omítek (příloha 8). Na základě zjištěných skutečností doporučuji po jejich zafixování výběrové pohledové uplatnění v interiéru.

Zachováno beze změny bude režné zdivo suterénu. Rehabilitována bude cihlová dlažba v suterénu a pískovcová šestiboká dlažba v přízemí, odstraněna bude betonová mazanina podlah. Zůstanou bezpodmínečně zachovány podlahy z širokých prken na sráz v přízemí levého traktu a v přízemí a v patře levého a pravého traktu.

Zachováno zůstane bedněné barokní, klasicistní a historizující ostění vstupních otvorů, včetně dochovaných závěsů a kování. V souvislosti s odstraněním novodobých příček, je třeba uvažovat i o nahrazení typizovaných jednokřídlých dveří s ocelovými rámy dvoukřídlými náplňovými dveřmi v profilovaných bedněných rámech, tak, jak se dochovaly v přízemí a v patře objektu.

V souvislosti s renovací zámku je třeba uvažovat i o renovaci a revitalizaci příslušejícího areálu hospodářského dvora.

POZNÁMKY

Děkuji panu Ing. P. Mackovi, za poskytnutí důležité informace týkající se vývoje a vztahů barokní architektury v Severních Čechách a za příkladnou kolegiální ochotu.

PŘÍLOHY

1. Indikační skica (SÚA Praha, Litoměřicko 284, 1843).
2. Znak Mirešovských z Mirešovic (ANM Praha, fond H, 2467/1).
3. Znak Mirešovských z Mirešovic (ANM Praha, fond H, 2467/2).
4. Detail reliktů omítek z poč. 17. století (severní průčelí, pohled 1:20).
5. Detail sgrafitových omítek z 60. let 16. století (východní průčelí, pohled 1:10).
6. Detail barevnosti sgrafitových omítek z 60. let 16. století (východní průčelí, foto).
7. Detail profilace raně barokního ostění okna (západní průčelí, suterén č. okna 2, pohled 1:10, řez 1:2).
8. Detail barevnosti špalet renesančního okna (přízemí dvorního křídla).
9. Renesanční portál vstupu (suterén objektu č. vstupu 5, pohled, řez 1:2)
10. Situace osídlení v okolí Mirošovic (vojenská topografická mapa, 1997, výřez 1: 25000)

PRAMENY

Edice pramenů

- AČ: Archiv český čili staré písemné památky české i moravské XV (red. J. Kalousek) Praha 1896; XXIX. Dodavek k řádům selským a instrukcím hospodářským 1388-1779 (Ed. J. Kalousek) Praha 1913; XXX. Registra vejповědní mezní úřadu nejvyššího purkrabství Pražského z let 1508 - 1577 (Ed. V. Schulz) Praha 1913.
- BR: Berní rula sv. 2 - Popis Čech roku 1654 - I. díl. Zpracoval K. Doskočil. Praha 1953.
- CDB II: Codex diplomaticus et epistolaris regni Bohemiae II. (ed. G. Friedrich). Pragae 1912.
- LC: Libri confirmationum ad beneficia ecclesiastica Pragensen per archidiocesim. I.-X. Edd. F. A. Tingl - J. Emler. Pragae 1865-1889.
- LE: Libri erectionum ad beneficia ecclesiastica Pragensem per archidiocesim I-X. (Edd. C. Borový - A. Podlaha). Pragae 1875-1927.
- RBM IV: Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae IV. Ed. J. Emler. Pragae 1892.
- RDP: Registra decimarum papalium. Register desátků papežských z diecézí pražské. Ed. V. V. Tomek. Praha 1873.
- RT I: Reliquae tabularum terrae regni Bohemiae anno MDXLI igne consuptarum. - Pozůstatky desk zemských království českého roku 1541 pohořalých. I. Ed. Josef Emler. Pragae 1870.
- SD: Das Stadtbuch von Dux 1389. Bearbeitet von K. Kochmann. Stadt- und Urkundebücher aus Böhmen. Band VIII. Prag 1941.

Prameny nevydané

STÁTNÍ OBLASTNÍ ARCHIV LITOMĚŘICE-pob. Žitenice (SOA-ŽT)

Lobkovicové roudničtí - Rodinný archiv (LR-RA)

Lobkovicové roudničtí - Stavební úřad (LR-SÚ)

Lobkovicové roudničtí - Účetní archiv (LR-ÚA)

STÁTNÍ ÚSTŘEDNÍ ARCHIV V PRAZE (SÚA)

Stabilní katastr (SK)

PLÁNY Katastrální

Indikační skica stabilního katastru z roku 1843. (SÚA-SK,
Litoměřický kraj).

LITERATURA

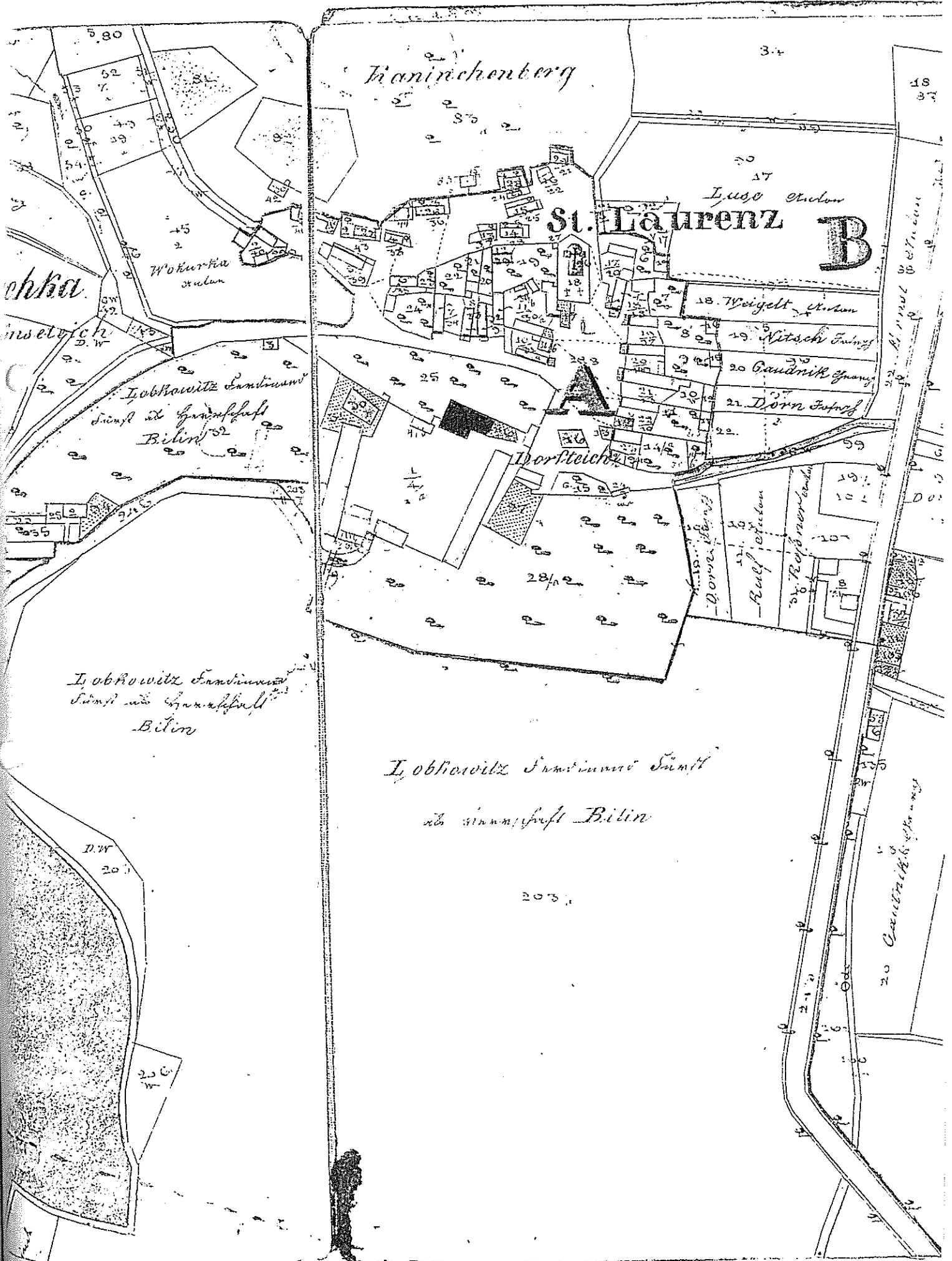
- ANDĚL, R. a kol. 1984: Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III. Severní Čechy. Praha.
- BERNAU, F. 1903: Studien und Materialien. Prag.
- BUBEN, M. 1997: Encyklopedie heraldiky. Praha.
- GOBST, F. m. Kol. 1979: Bilin. Unser Heimatkreis. Ludwigsburg.
- CHARVÁTOVÁ, K. 1979: Osecká klášterní država do poloviny 14. století, HG 18, str. 307-350.
- KASÍK, S. 1995: Sdružený znak Lobkovic - Lobkovic, Děčínské vlastivědné zprávy č. 1-IX, str. 36-39.
- RB: 1900: Ottův slovník naučný 16. Praha.
- POCHE E. a kol. 1978. Umělecké památky Čech 2. Praha.
- PROFOUS, A. 1951: Místní jména v Čechách III. Praha.
- SAL 1963: Státní archiv v Litoměřicích. Průvodce po archivních fondech. Svazek 2. Zpracovali J. Křivka, J. Hanzal, M. Košťál, J. Kynčil. Praha.
- SEDLÁČEK, A. - KOLÁŘ, M. 1902: Českomoravská heraldika. Část všeobecná. Praha.
- SEDLÁČEK, A. 1923: Hrady, zámky a tvrze království českého XIV. Praha.
- SEDLÁČEK, A. 1925: Českomoravská heraldika II. Část zvláštní. Praha.
- SOMMER, J. G. 1833: Das Königreich Böhmen; statistisch topographisch dargestellt. Erster Band. Leitmeritzer Kreis. Prag.
- ŠIMÁK, J. V. 1938: Středověká kolonisace v zemích českých. České dějiny: Dílu I. část 5. Praha.
- VLK, M. 1988: Carl Croll 1800-1863. Obrazy a kresby. Kladno.
- VOŽENÍLEK, J. 1930: Předběžné výsledky Československé pozemkové reformy. Země Česká a Moravsko - Slezská. Praha.

FOTODOKUMENTACE

- 1 Situace objektu v lokalitě, jižní, dříve hlavní, dnes zadní průčelí.
- 2 Severozápadní nároží objektu, hlavní a pravé boční průčelí.
- 3 Severovýchodní nároží objektu, levé boční průčelí.
- 4 Detail okenního otvoru (3) v patře hlavního průčelí, s armováním iluzivního nároží.
- 5 Detail okenního otvoru (6) v mezaninu zadního průčelí.
- 6 Detail okenního otvoru (5) v přízemí pravého bočního průčelí.
- 7 Detail okenního otvoru (5) v suterénu pravého bočního průčelí.
- 8 Srovnání okenních otvorů (4 a 5) v mezaninu levého bočního průčelí.
- 9 Suterén, detail renesančního okna v barokní zadržce.
- 10 Suterén, pohled na renesanční portál vstupu a raně barokní okno.
- 11 Suterén, detail profilace renesančního vstupního portálu.
- 12 Suterén, detail znakové aliance na klenáku renesančního portálu vnějšího vstupu
- 13 Suterén, detail patky renesančního portálu vnějšího vstupu s reliéfem stylizovaného delfína
- 14 Patro, detail špalet a záklenku renesančního okna č.2
- 15 Patro, detail nakládacího otvoru barokního topeniště.
- 16 Přízemí, detail kování dveří z počátku 18. století
- 17 Přízemí, detail aliančního znaku Filipa Hiacinta a Eleonory Karoliny z Lobkovic, z let 1711 - 1720
- 18 Přízemí, pohled kaplí na levou hloubkovou zeď a štukovou výzdobu stropu
- 19 Přízemí, detail štukové výzdoby ze 30. let 18. století, s mušlí a vázou

- 20 Přízemí, pohled kaplí na pravou hloubkovou obvodovou zeď a štukovou výzdobu stropu
- 21 Přízemí, detail štukové výzdoby ze 30. let 18. století, s muší a putto s révovým stvolem
- 22 Přízemí, detail volutových konzol vytažených ve štuku, zdobených palmetou a perlovcem
- 23 Přízemí, pohled na štukovou výzdobu fabiónového stropu v zadním prostoru levého traktu
- 24 Přízemí, detail štukové výzdoby stropu v zadním prostoru levého traktu, putti s palmovou ratolestí a knížecí korunou, pokročilé 18. století
- 25 Přízemí, detail štukové výzdoby stropu v zadním prostoru levého traktu, monogram z proplétané pásky, pokročilé 18. století
- 26 Přízemí, přední prostor středního traktu, detail štukové výzdoby stropu z dílny Donata Frisoniho, polovina 18. století
- 27 Přízemí, zadní prostor pravého traktu, detail štukové výzdoby stropu
- 28 Přízemí, přední prostor středního traktu, detail štukové výzdoby stropu z dílny Donata Frisoniho, polovina 18. století
- 29 Přízemí, přední prostor středního traktu, detail štukové výzdoby stropu z dílny Donata Frisoniho, polovina 18. století
- 30 Patro, zadní prostor pravého traktu, detail strohé štukové výzdoby stropu z 2. čtvrtiny 18. století
- 31 Patro, přední prostor středního traktu, detail strohé štukové výzdoby stropu z 2. čtvrtiny 18. století
- 32 Patro, zadní prostor pravého traktu, detail strohé štukové výzdoby stropu z 2. čtvrtiny 18. století
- 33 Patro, přední prostor levého traktu, barokní kamnová nika s vloženým klasicistním okosením komínového tělesa

- 34 Patro, zadní prostor levého traktu, topenišřový kout s klasicistním okosením komínového tělesa
- 35 Patro, přední prostor středníhoho traktu, sonda ukazuje novodobou omítku, barokní omítku a pekovanou renesanční omítku
- 36 Patro, přední prostor pravého traktu, sonda ukazuje novodobou omítku, barokní omítku a pekovanou renesanční omítku dobíhající k odstraněné zdi
- 37 Suterén, pohled na lunetu vstupující do neckové klenby a přiložené barokní ostění dveří
- 38 Suterén, detail neckové klenby s výsečemi odsunutými koutů
- 39 Suterén, pohled na plnou valenou barokní klenbu s trojbokými výsečemi vstupujících lunet v suterénu středníhoho traktu,
- 40 Suterén, pohled na plnou valenou klenbu se styčnými výsečemi a vytaženým hřebínkem
- 41 Podesty schodiště na úrovni suterénu a přízemí jsou sklenuty plnými valenými klenbami se styčnými lunetami s hřebínky
- 42 Suterén, plná valená renesanční klenba s výsečemi v zadním prostoru levého traktu
- 43 Suterén, křížová renesanční klenba bez žeber v předním prostoru levého traktu
- 44 Suterén, plná valená klenba barokního sklepa vstupujícího pod park
- 45 Suterén, přední prostor středníhoho traktu, pohled na nároží původního okna či vstupu
- 46 Věžové nadezdění schodišřového rizalitu
- 47 Krov, pohled na barokní ležatou stolicí
- 48 Krov, detail barokní římsy komínového tělesa



Hanichenberg

St. Laurenz

B

chka

Wokurka
St. Laurenz

Iobrowitz Samtgemeinde
St. Laurenz als Pfarrbezirk
Bilin

Dorfplatz

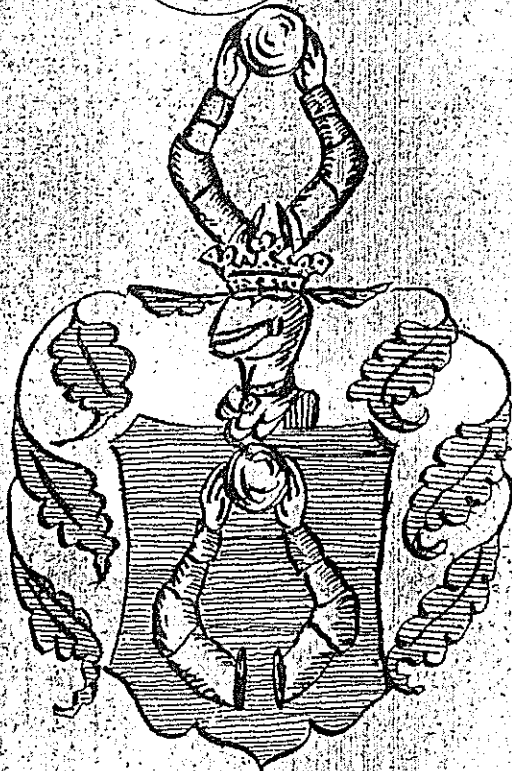
Dorfplatz
St. Laurenz
St. Laurenz

Iobrowitz Samtgemeinde
St. Laurenz als Pfarrbezirk
Bilin

Iobrowitz Samtgemeinde St. Laurenz
als Pfarrbezirk Bilin

St. Laurenz
St. Laurenz

ARCHIV
MUSEA
KRÁL. ČES.



Mirešovi

Mirešovi v. Mirešovic.

*Den grafen v. Mirešovic, den fünften aben
nächsten. Graf von Mirešovic, soll wohl
am 15. Juny 1850. Graf von Mirešovic.*

Mirešovský z Mirešovic.

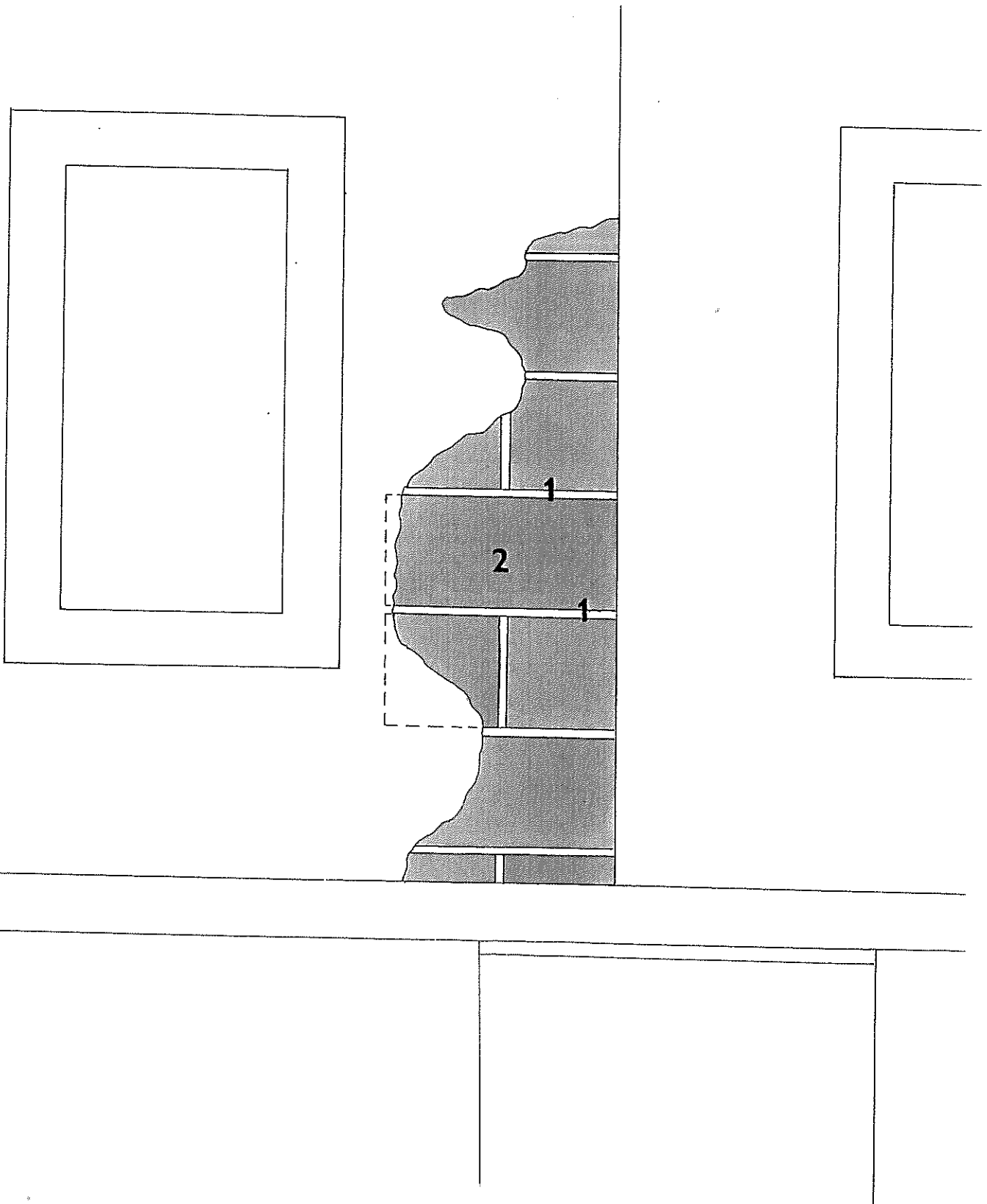
2467/1



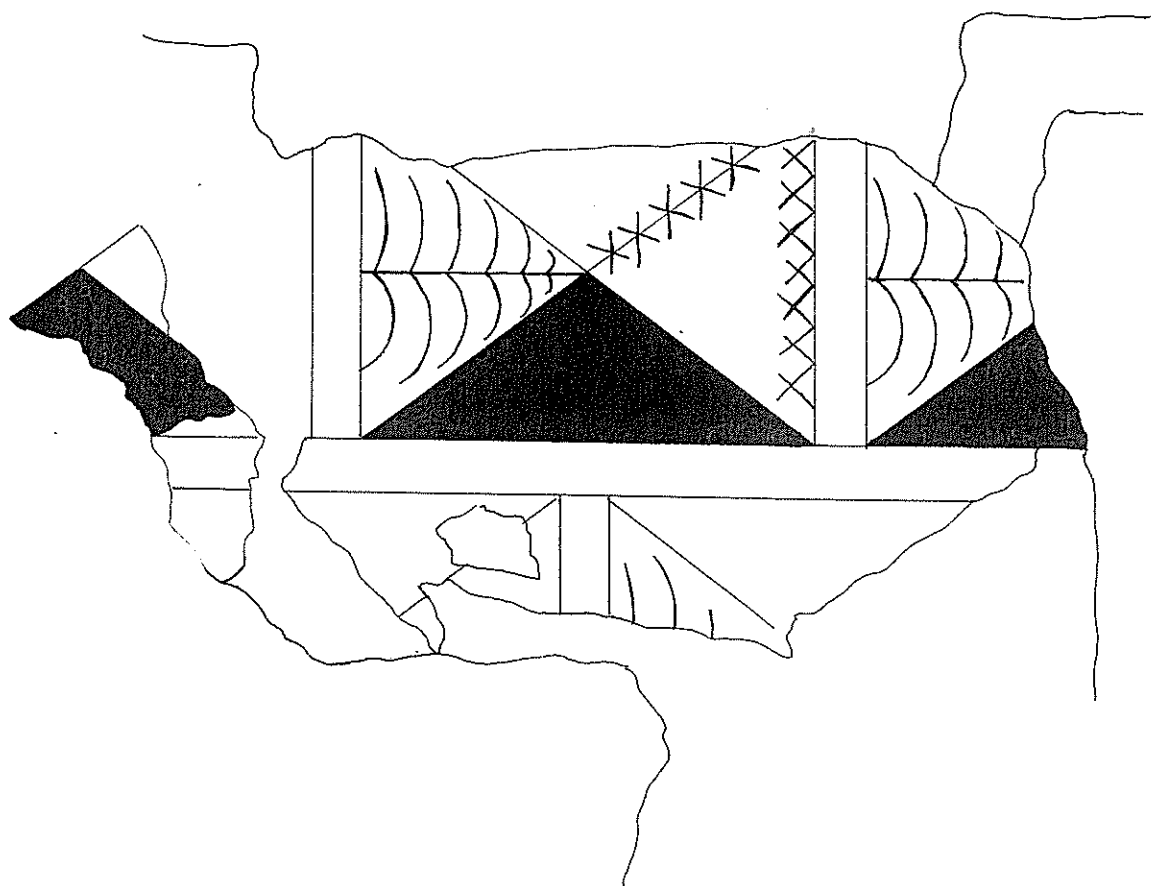
Křinecký z Křinec

2467/2

MIROŠOVICE - zámek
detail pozůstatku starších
omítek na hlavním průčelí
mezi druhým a třetím oknem zleva
1998 1 : 20
1 - bílá
2 - cihlově červená



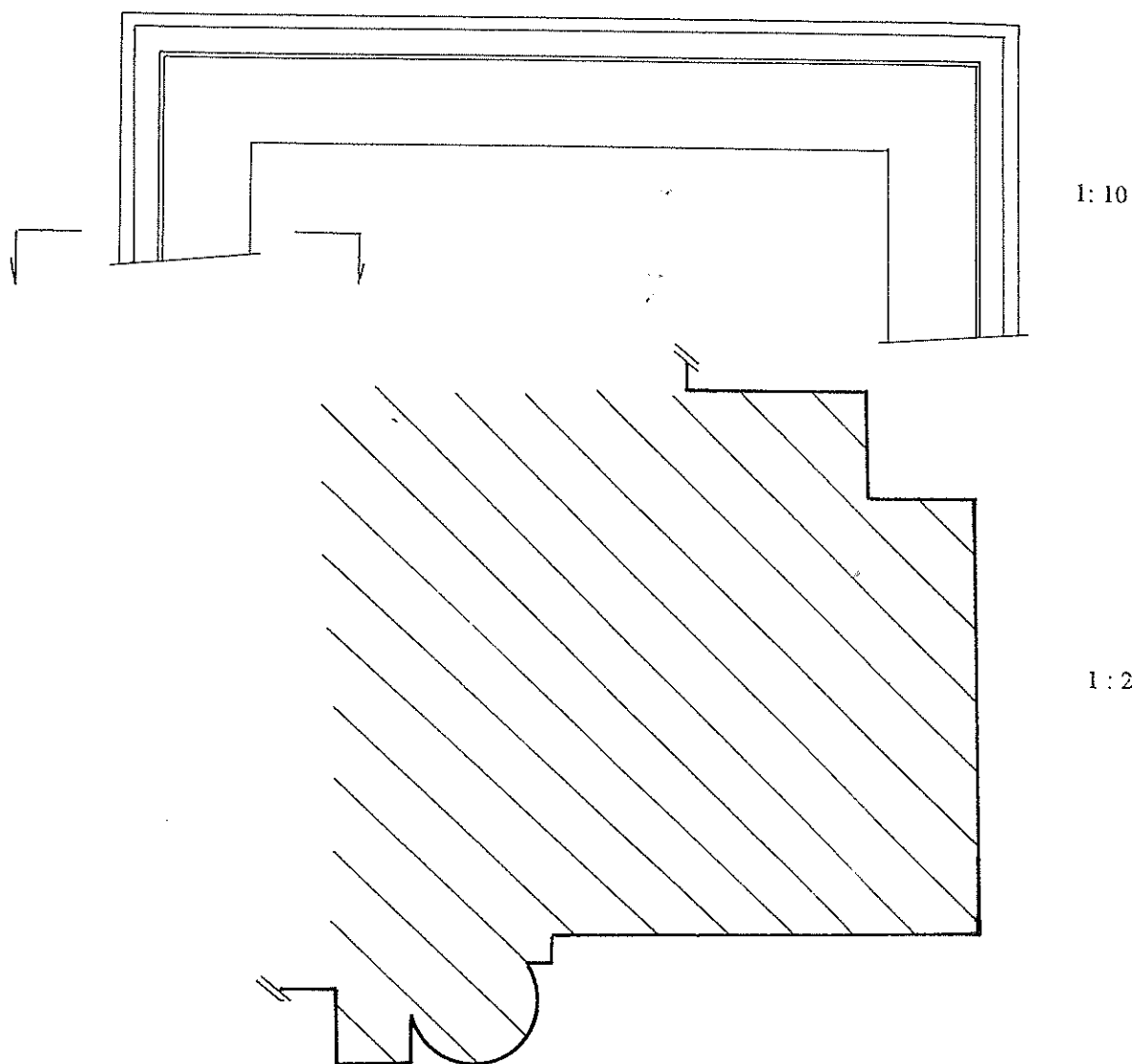
MIROŠOVICE - zámek
informační zaměření PÚ Ústí n. L.
pozůstatek sgrafita na levém
východním bočním průčelí
1998 1 : 10



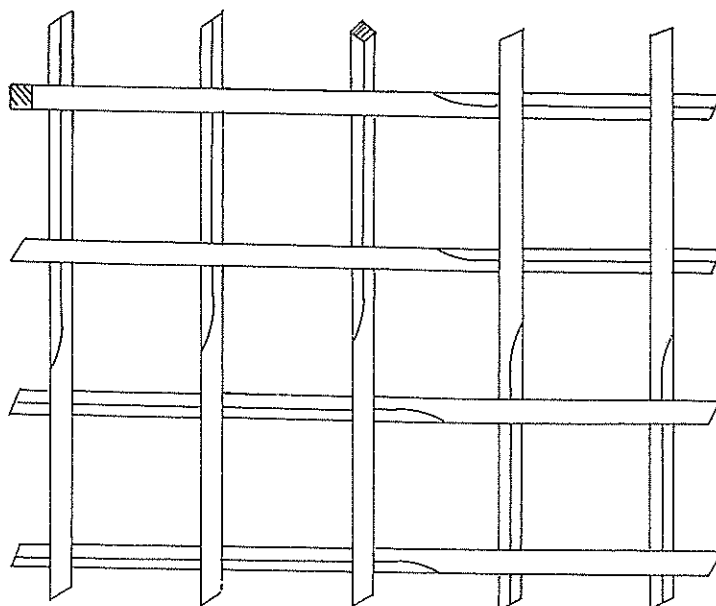
MIROŠOVICE - zámek
foto sgrafita na levém bočním průčelí



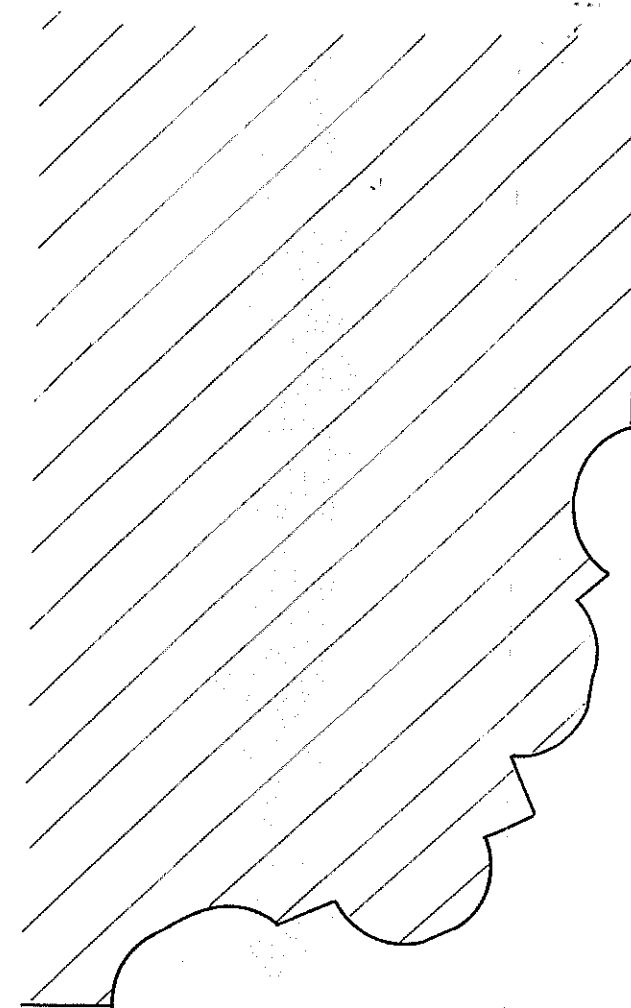
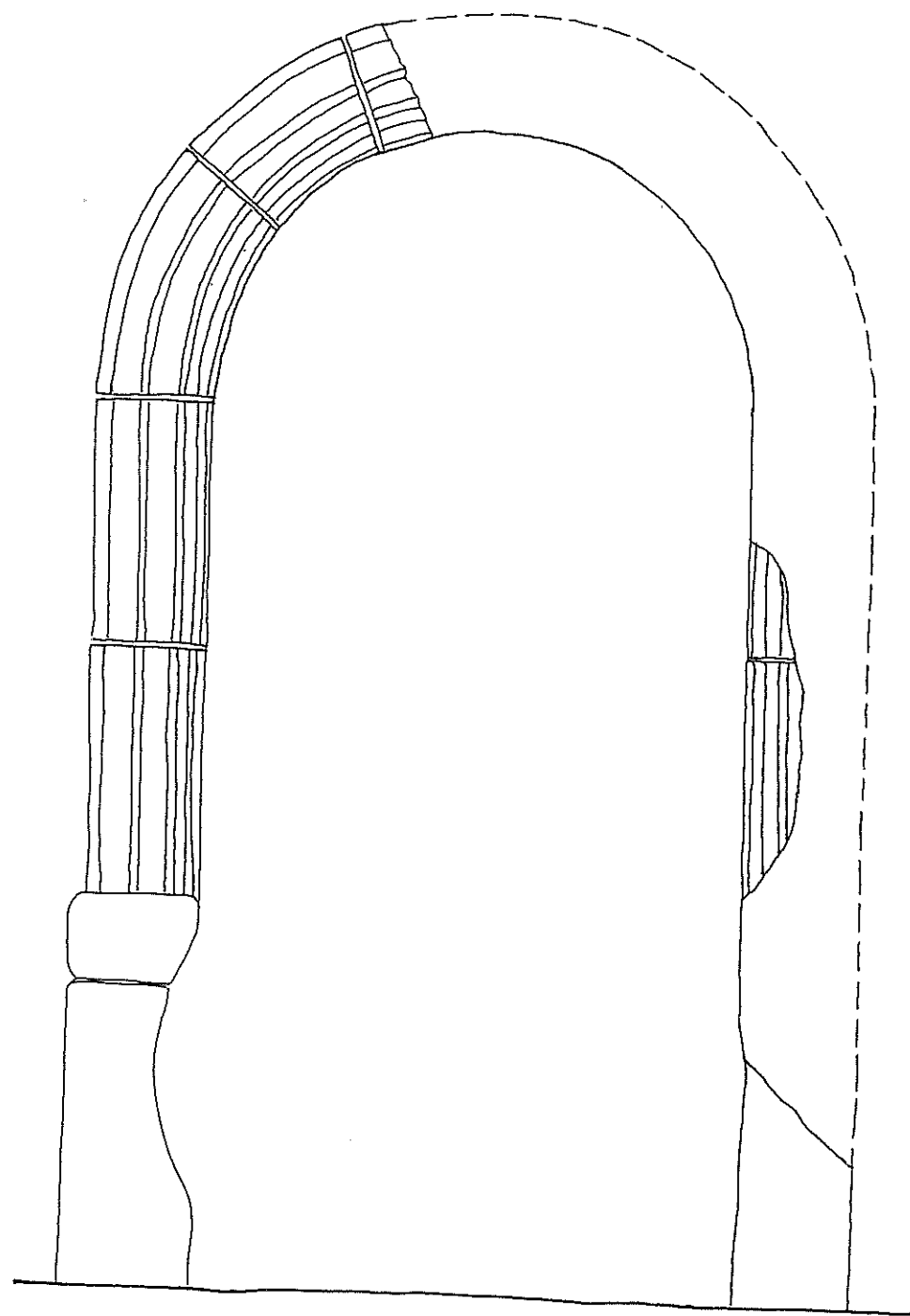
MIROŠOVICE - zámek
okno v pravém bočním průčelí do suterénu



skica mříže okna



MIROŠOVICE - zámek
portál v suterénu směrem do schodiště
orientační skica pohledu a profilace v měřítku 1:2
1998

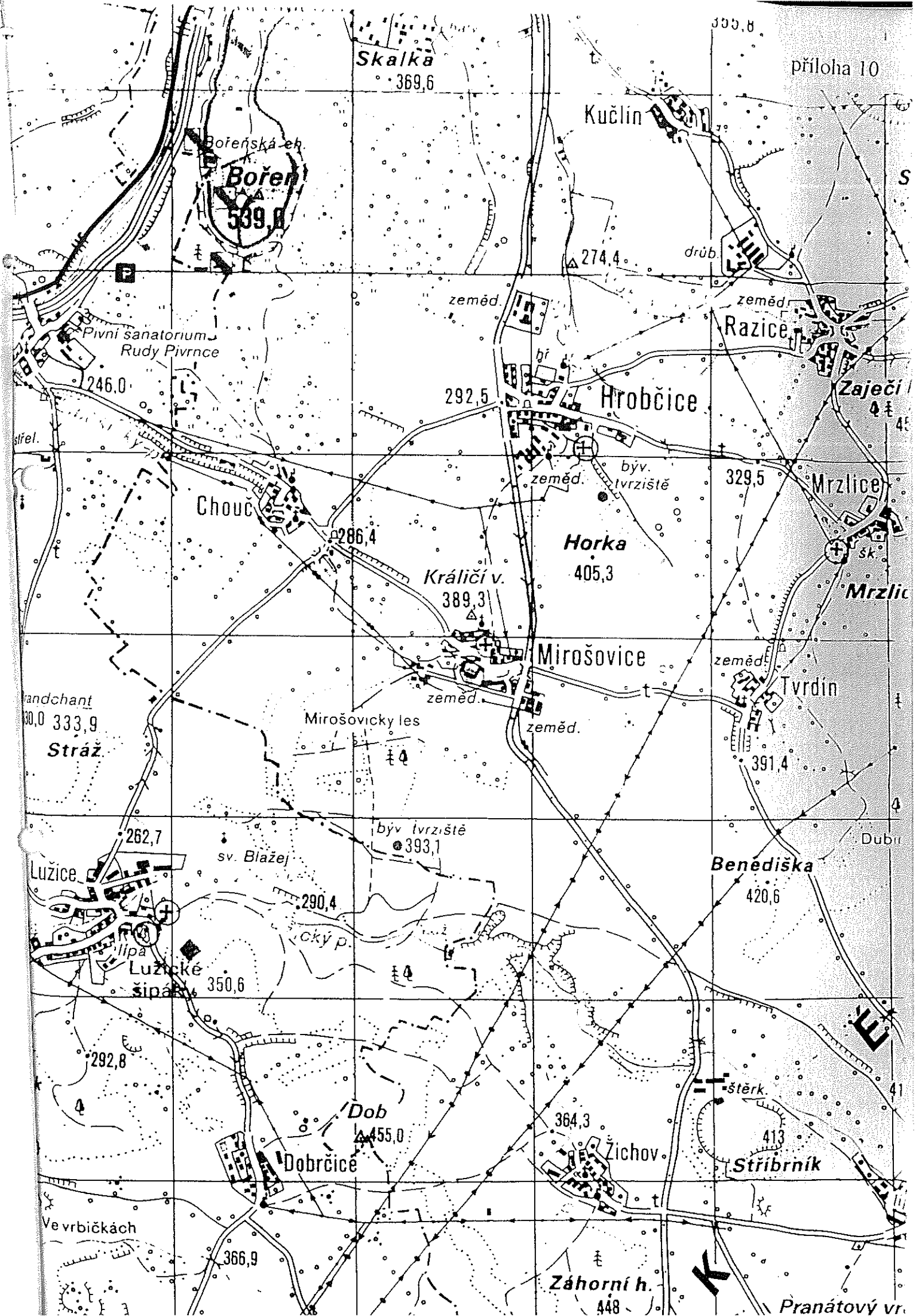


1:2

MIROŠOVICE - zámek

foto renesanční výzdoby špalety v přízemí nádvorního křídla





příloha 10

Skalka
369,6

Bořeňská ch.
Bořen
539,8

Kučlín
351,7

drůb.

zeměd.

zeměd.

Razice

Pivní sanatorium
Rudy Pivrnce

246,0

292,5

Hrobčice

Zaječí

Chouč

286,4

zeměd.

býv.
tvrziště

329,5

Mrzlice

Horka

405,3

Králičí v.
389,3

Mirošovice

zeměd.

Tvrdin

Mrzlic

randchant
330,0

Stráž

Mirošovický les

zeměd.

zeměd.

391,4

262,7

býv. tvrziště
393,1

sv. Blazej

Benediška

420,6

Lužice

290,4

Dubr

lipa
Lužické
šipák

350,6

cký p.

292,8

Dobruška

455,0

364,3

Žichov

šterk.

Stříbrník

Ve vrbičkách

366,9

Záhorní h.

448

Pranátový vr.

PAMÁTKOVÝ ÚSTAV V ÚSTÍ NAD LABEM, HRNČÍŘSKÁ 10, ÚSTÍ NAD LABEM

STAVEBNĚ HISTORICKÝ PRŮZKUM
MIROŠOVICE - zámek

okres: *Teplice*

datum: listopad 1998

investor: MěÚ Teplice

autor: *Mgr. K. Podroužek*
PhDr. J. Smetana

kresba: *L. Sedláček, L. Kracíková*
foto: *R. Kursá*